

Erstatningsnævnet

Årsberetning

2022

Erstatningsnævnet

Toldboden 2, 8800 Viborg

Telefon 33 92 33 34

erstatningsnaevnet@erstatningsnaevnet.dk

www.erstatningsnaevnet.dk

1	Forord	4
2	Lovgrundlaget og nævnets sammensætning	6
3	Sekretariatet og sekretariatets arbejde	7
4	Den digitale ansøgningsportal.....	8
5	Talmæssige oplysninger.....	8
6	Status på ekstrabevilling og mål for driften	11
7	Hvad betaler nævnet erstatning for?.....	12
8	Konkrete afgørelser fra nævnet	13
8.1	Indledning	13
8.2	Offererstatningslovens § 1 – lovens område	13
8.2.1	Overtrædelse af straffeloven.....	13
8.2.2	Personskade	14
8.2.3	Direkte og indirekte skadelidte.....	14
8.2.4	Årsagssammenhæng og påregnelighed	15
8.2.5	Straffelovsovertrædelser begået i udlandet.....	15
8.2.6	Digitale sexkrænkelser begået i udlandet	16
8.2.7	Lovlig privat anholdelse og forhindring af strafbare handlinger	18
8.2.8	Tingsskade og formueskade	19
8.3	Offererstatningslovens § 6 a – almindelige erstatningsretlige regler	20
8.3.1	Nedsættelse eller bortfald på grund af egen skyld eller accept af risiko	20
8.3.2	Nedsættelse eller bortfald på grund af årsagskonkurrence	22
8.3.3	Den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt	22
8.4	Offererstatningslovens §§ 6 b og c – værdisikring..	23
8.4.1	Offererstatningslovens § 6 b.....	24
8.4.2	Offererstatningslovens § 6 c	25
8.5	Offererstatningslovens § 7 – dækning fra anden side	26
8.6	Offererstatningslovens § 9, stk. 2 – krav under 3.500 kr.	27
8.7	Offererstatningslovens § 10 – politianmeldelse mv.	28
8.7.1	For sen eller manglende politianmeldelse	28
8.7.2	Manglende medvirken til politiets opklaring af sagen	30
8.7.3	Manglende fremsættelse af krav i retten under straffesagen	31
8.8	Offererstatningslovens §§ 1 og 10 – plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden.....	32
8.8.1	Offererstatningslovens § 10.....	32
8.8.2	Offererstatningslovens § 1	33
8.9	Offererstatningslovens § 11 a – retskrav	34
8.10	Offererstatningslovens § 11 c – straffesagen afsluttet.....	35

8.11	Offererstatningslovens § 13 – toårsfristen	35
8.12	Offererstatningslovens § 14, stk. 1 – sagens oplysning ved nævnet	37
8.13	Offererstatningslovens § 15, stk. 2 – advokatudgifter mv.	38
8.14	Offererstatningslovens § 17 – regres	39
8.15	Offererstatningslovens § 18 – tilbagebetaling til nævnet	39
8.16	Erstatningsansvarslovens § 1 - personskadeerstatning	39
	8.16.1 Helbredelsesudgifter	39
	8.16.2 "Andet tab"	40
8.17	Erstatningsansvarslovens § 1 a – fremtidige helbredelsesudgifter	40
8.18	Erstatningsansvarslovens § 2 – tabt arbejdsfortjeneste	40
8.19	Erstatningsansvarslovens § 3 – svie og smerte	41
8.20	Erstatningsansvarslovens § 4 – varigt mén	41
8.21	Erstatningsansvarslovens § 5 – erhvervsevnetab	42
	8.21.1 Erstatning for erhvervsevnetab – varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde	42
8.22	Erstatningsansvarslovens §§ 6-7 – fastsættelse af erhvervsevnetaberstatning ...	43
	8.22.1 Fastsættelse af årsløn	43
8.23	Erstatningsansvarslovens §§ 12-14 – begravelsesudgifter og tab af forsørger	44
8.24	Erstatningsansvarslovens § 14 a – overgangsbeløb	45
8.25	Erstatningsansvarslovens § 16 – renter	45
8.26	Arv	47
8.27	Erstatningsansvarslovens § 24 – almindelig lempelsesregel	47
8.28	Erstatningsansvarslovens § 26 – tortgodtgørelse og krænkelsegodtgørelse	47
	8.28.1 Frihedsberøvelse og vold	47
	8.28.2 Forbrydelser mod kønssædeligheden mv.	47
	8.28.3 Digitale seksuelle krænkelser	50
	8.28.4 Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 4 – krænkelsegodtgørelse	53
8.29	Erstatningsansvarslovens § 26 a – godtgørelse til efterladte	54
Bilag 1	– Oversigt over forekomsten af de enkelte straffelovsovertrædelser i 2020-2022	56
Bilag 2	– Oversigt over tilkendte erstatninger mv. i 2020-2022 fordelt på erstatningsposter ..	58
Bilag 3	– Oplysninger om tilkendelser og afslag	61

1 FORORD

Efter Erstatningsnævnets forretningsorden skal nævnet hvert år inden den 1. juli afgive og offentliggøre en beretning til justitsministeren om nævnets virksomhed i det foregående år.

Hermed foreligger beretningen for 2022. Beretningen redegør som i tidligere år for nævnets sammensætning samt nævnets og sekretariatets arbejde i løbet af beretningsåret. Beretningen indeholder desuden resumé af en række konkrete afgørelser fra nævnet, som belyser nævnets praksis ved administrationen af Lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser – i det følgende offererstatningsloven.

Det er Erstatningsnævnets håb, at årsberetningen kan medvirke til at udbrede kendskabet til Erstatningsnævnet og offererstatningsloven og til, hvordan loven administreres.

Ny praksis for forrentning

Som omtalt i årsberetningen for 2021 har Erstatningsnævnet som følge af ny retspraksis om forrentning måttet identificere mere end 1.800 sager med henblik på at genoptage sagerne for så vidt angår spørgsmålet om forrentning.

Arbejdet med at genoptage og afgøre disse sager med en eventuel supplerende rentetilkendelse pågår fortsat sideløbende med behandling af nævnets øvrige sager. Vi forventer, at arbejdet som planlagt er færdigt inden udgangen af 2023.

Ved en lovændring med virkning fra den 1. juli 2022 blev §§ 6 b og c indsat i offererstatningsloven¹. Udgangspunktet er herefter, at godtgørelse og erstatning efter offererstatningsloven ikke længere skal forrentes, men værdisikres ved opregulering. Se nærmere om de nye regler nedenfor i beretningens afsnit 8.4.

Ekstrabevilling til sekretariatet

Som omtalt i årsberetningen for 2020 var størstedelen af den ekstrabevilling, som Civilstyrelsen fik til Erstatningsnævnets sekretariat ved finansloven for 2019, tildelt frem til udgangen af 2020. Et stort antal erfarne medarbejdere rokerede eller fratrådte derfor ved årsskiftet til 2021. Kombineret med en stadigt stigende sagstilgang fik dette stor betydning for sekretariatets og nævnets resultater i 2021.

Det gennemsnitligt lavere erfarings- og kompetenceniveau i sekretariatet har også kunnet mærkes i 2022, hvor i alt 50 personer har været beskæftiget i sekretariatet, og vi har budt velkommen til 23 nye medarbejdere. En stor del af sagsbehandlerkapaciteten er derfor som i tidligere år anvendt på oplæring af nye kolleger.

I afsnit 6 nedenfor er den aktuelle bevillingsmæssige situation omtalt.

¹ §§ 6 b og c blev indsat i offererstatningsloven ved lov nr. 895 af 21. juni 2022.

Undervisning hos domstolene

I 2022 har Erstatningsnævnets sekretariat igen taget aktivt fat i kommunikationen med omverdenen om sagernes gang, herunder ved dialogmøde med de faglige organisationer samt undervisning for dommere og dommerfuldmægtige på Domstolsakademiet og Justitias Camp.

Undervisningen hos domstolene har udbredt viden om, hvor stor betydning det har for den videre sagsproces hos Erstatningsnævnet, at dommeren i retten under straffesagens behandling tager stilling til så stor en del af den forurettedes erstatnings- og/eller godtgørelseskrav som muligt.

Hvis dommeren under straffesagen har vurderet og fastsat kravet størrelsesmæssigt, vil kravet nemlig på baggrund af dommen kunne afgøres i sekretariatets "Fast track". Det betyder, at sagen kan afgøres i forbindelse med at den oprettes frem for at skulle vente på yderligere sagsbehandling i de 10-12 måneder, som nævnet aktuelt udmelder.

Den digitale ansøgningsportal og tidligere årsberetninger

Som omtalt i de seneste årsberetninger blev Erstatningsnævnets digitale og obligatoriske selvbetjeningsløsning taget i brug den 1. maj 2021.

Hensynet med portalen har primært været at forkorte sagsbehandlingstiden og samtidig give borgerne en bedre vejledning, når de indgiver deres ansøgning. Erfaringen er fortsat, at selvbetjeningsløsningen har en positiv effekt. Der arbejdes løbende på at optimere portalen ud fra de input, nævnet har modtaget og fortsat modtager fra ansøgere og deres repræsentanter.

På www.erstatningsnaevnet.dk findes en [digital vejledningsfolder om ansøgning om erstatning](#) sammen med nævnets årsberetninger (2005-2021) samt en del andet materiale om nævnet.

Viborg, den 26. juni 2023

John Lundum

Nævnensformand

2 LOVGRUNDLAGET OG NÆVNETS SAMMENSÆTNING

Erstatningsnævnet blev etableret i 1976. Nævnet træffer afgørelser vedrørende ansøgninger om erstatning i henhold til offererstatningsloven, nu lovbekendtgørelse nr. 1209 af 18. november 2014 med senere ændringer.

Erstatningsnævnet har haft følgende sammensætning i 2022:

- ❖ Landsdommer John Lundum (formand)
- ❖ Landsdommer Elisabeth Mejnertz (næstformand) til den 31. juli 2022
- ❖ Landsdommer Karen Foldager (næstformand)
- ❖ Landsdommer Kim Holst (næstformand)
- ❖ Landsdommer Chris Olesen (næstformand) fra den 1. august 2022
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Erling Brandstrup (efter indstilling fra børne- og socialministeren, nu social- og ældreministeren) til den 31. juli 2022
- ❖ Chefkonsulent i Ankestyrelsen Niels Henrik Dam (efter indstilling fra social- og indenrigsministeren, nu social- og ældreministeren)
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Annedorte Elklit Pedersen (efter indstilling fra social- og indenrigsministeren, nu social- og ældreministeren)
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Kit Purkær Madsen (efter indstilling fra social- og ældreministeren)
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Rikke Nielsen (efter indstilling fra social- og ældreministeren) fra den 1. august 2022
- ❖ Advokat Malou Ehmer (efter indstilling fra Advokatrådet)
- ❖ Advokat Rune Berggren Brøndal Pedersen (efter indstilling fra Advokatrådet)
- ❖ Advokat Henrik Juel Halberg (efter indstilling fra Advokatrådet)
- ❖ Advokat Mark Gramstrup Wriedt (efter indstilling fra Advokatrådet)

Landsdommer Henrik Twilhøj har været stedfortræder for landsdommer John Lundum, landsdommer Michael Ellehauge har været stedfortræder for landsdommer Elisabeth Mejnertz til den 31. juli 2022, og fra den 1. august har landsdommer Michael Ellehauge været stedfortræder for landsdommer Chris Olesen, landsdommer Esben Hvam har været stedfortræder for landsdommer Karen Foldager til den 31. oktober 2022, hvorefter landsdommer Marie Kathrine Nielsen har været stedfortræder for landsdommer

Karen Foldager, og landsdommer Cecilie Maarbjerg Qvist har været stedfortræder for landsdommer Kim Holst.

Cecilie Maarbjerg Qvist, Henrik Twilhøj (indtil medio oktober 2022) og Marie Kathrine Nielsen (siden primo november 2022) har fungeret som en udvidet del af nævnets formandskab, der således har bestået af i alt seks landsdommere.

Ankechef i Ankestyrelsen Rikke Grinderslev har været stedfortræder for ankechef Erling Brandstrup til den 31. juli 2022, hvorefter Rikke Grinderslev fra den 1. august 2022 har været stedfortræder for ankechef Rikke Nielsen, ankechef Rikke Nielsen har været stedfortræder for chefkonsulent Niels-Henrik Dam til den 31. juli 2022, hvorefter konstitueret ankechef Maria Lindegaard har været stedfortræder for chefkonsulent Niels-Henrik Dam, og chefkonsulent Jens Jørn Hansen har været stedfortræder for ankechef Annedorte Elklit Pedersen.

Endelig har advokat Charlotte Løfberg været stedfortræder for advokat Malou Ehmer, advokat Anders Munk Zacho har været stedfortræder for advokat Rune Berggren Brøndal Pedersen, advokat Mads Krøger Pramming har været stedfortræder for advokat Henrik Juel Halberg, og advokat Stine Lindbæk Luk har været stedfortræder for advokat Mark Gramstrup Wriedt.

Nævnet sammensættes ved hver votering af tre medlemmer – en formand eller næstformand, et medlem fra Ankestyrelsen og et advokatmedlem.

Erstatningsnævnet har i 2022 holdt 13 møder, hvorunder der er behandlet ca. 172 sager. Nævnets medlemmer har herudover behandlet 624 sager i skriftlig cirkulation.

Overtandlæge, lic. odont. Troels B. Folkmar og overtandlæge Birgitte Sindrup har været tilknyttet nævnet som tandlægekonsulenter.

3 SEKRETARIATET OG SEKRETARIATETS ARBEJDE

Civilstyrelsen, der er en styrelse under Justitsministeriet, yder sekretariatsbistand til Erstatningsnævnet.

Erstatningsnævnets sekretariat sørger for sagernes forberedelse, herunder i fornødent omfang udarbejdelse af et resumé af sagen og en indstilling til nævnet med et udkast til sagens afgørelse. Sagerne forelægges nævnet enten ved skriftlig cirkulation en gang om ugen eller på et nævnsmøde, der holdes ca. en gang om måneden.

I henhold til forretningsordenen kan visse sagstyper afgøres af en formand eller næstformand alene uden forelæggelse for nævnet. En række sager kan desuden afgøres af sekretariatet alene uden forelæggelse for formand eller nævn. Hovedparten af nævnets sager afgøres enten på sekretariatskompetence eller på formandskompetence.

Da Erstatningsnævnets sekretariat organisatorisk udgør en enhed under Civilstyrelsen, har sekretariatet ikke nogen særskilt bevilling. Oplysninger om Erstatningsnævnets økonomiske forhold i 2022 skal derfor søges i Civilstyrelsens årsrapport for dette år.

Sekretariatet har i 2022 været ledet af sekretariatschef Louise Ingerslev Andersen og souschef Jeanett Palmann Jensen.

Den samlede medarbejderskare har i dette beretningsår ud over sekretariatschef og souschef bestået af 8 administrative medarbejdere, en chefkonsulent, to specialkonsulenter, 31 fuldmægtige og 6 jurastuderende. Ikke alle medarbejdere har været i sekretariatet hele året, men flere af sekretariatets medarbejdere har i store dele af året igen ydet et betydeligt merarbejde.

4 DEN DIGITALE ANSØGNINGSPORTAL

Som omtalt i tidligere årsberetninger har det siden den 1. maj 2021 som udgangspunkt været obligatorisk at anvende den digitale selvbetjeningsløsning ved indgivelse af ansøgninger om erstatning og godtgørelse efter offererstatningsloven.

Den digitale selvbetjeningsløsning anvendes via hjemmesiderne Erstatningsnævnet.dk eller borger.dk.

Erfaringen er fortsat, at ansøgninger modtaget via selvbetjeningsløsningen er bedre oplyste og har en bedre datakvalitet end tidligere. Det skyldes, at der ved ansøgningens indgivelse i højere grad er klarhed over grundlæggende oplysninger om blandt andet skadesdato, partsrepræsentation, forsikringsoplysninger, modtaget erstatning og hvilke erstatningskrav der søges om. Samtidig har automatiseringen nedbragt sekretariatets ressourceanvendelse til sagsoprettelse og journalisering.

Selvbetjeningsløsningen og den automatiserede sagsoprettelse bliver løbende optimeret på baggrund af de erfaringer, der er gjort, siden selvbetjeningsløsningen blev taget i brug, herunder de tilbagemeldinger sekretariatet har modtaget fra ansøgere og repræsentanter.

Der blev i 2022 modtaget 3.137 ansøgninger om offererstatning via selvbetjeningsløsningen.

5 TALMÆSSIGE OPLYSNINGER

Nævnet modtog i 2022 i alt 3.447 nye sager (nye ansøgninger)² mod 3.234 nye sager i 2021 og 3.119 nye sager i 2020. Set over en femårig periode er antallet af nye ansøgninger steget med godt 27 % jf. tabel 1 herunder.

Tabel 1

Udviklingen i antallet af nye sager og nye sagsforløb på eksisterende sager i årene 2018-2022:

	2018	2019	2020	2021	2022
Modtagne ansøgninger (nye sager)	2709	2941	3119	3234	3447
Nye sagsforløb på eksisterende sager (genåbnede sager)	501	2670	3366	3380	2055

Modtagne ansøgninger og nye sagsforløb på eksisterende sager siger noget om det samlede inflow af opgaver i borgerrelaterede sager i Erstatningsnævnet.

Det større antal genåbnede sager fra 2019 og frem skal ses i lyset af, at Civilstyrelsen i efteråret 2018 overgik til en anden og mere reel registrering af sagsforløb i nævnets sager. Antallet af nye sagsforløb på eksisterende sager har således i årene 2017 til 2018 reelt været højere end registreret i tabel 1.

I 2022 blev 2.055 tidligere lukkede sager genåbnet, hovedsageligt som følge af nye fremsatte krav fra samme ansøger eller genoptagelser af tidligere lukkede sager, herunder som følge af, at borgerens helbredsmæssige- eller erhvervsmæssige tilstand havde forandret sig, siden Erstatningsnævnet sidst afsluttede sagen.

En del af forklaringen på, at der i 2022 var væsentligt færre genåbnede sager end i tidligere år, er formentlig, at bunksagerne efterhånden er blevet endeligt afsluttede. Bunksagerne gav, efterhånden som de blev taget under behandling og afgjort i 2020 og 2021, anledning til flere genåbninger som følge af nye krav fra samme ansøger, hvilket ikke har gjort sig gældende i samme omfang i 2022.

Derudover er sekretariatet, når en sag tages under behandling, blevet mere opsøgende på at opfordre ansøger eller dennes repræsentant til at få fremsat alle verserende krav, inden der træffes afgørelse, så sagen kan lukkes, uden at det giver anledning til nyt krav og genåbning umiddelbart derefter.

I 2022 traf Erstatningsnævnet i alt 6.913 afgørelser (heraf 216 vedrørende aktindsigt) mod 6.098 afgørelser i 2021.

² Hertil kommer mere end 600 ansøgninger, som ultimo 2022 var indkommet til nævnet, men ikke færdigoprettet som nye sager, fordi de afventede politiets indsendelse af straffesagernes akter, herunder endelig afgørelse i straffesagen.

Nævnet har i 2022 tilkendt erstatning og godtgørelse med i alt 262.275.446 kr. ekskl. renter. Hertil kommer gebyrer til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, Patienterstatningen og honorarer for lægeerklæringer mv. på i alt ca. 5.856.623 kr. Tilsammen udgør dette 268.132.069 kr.

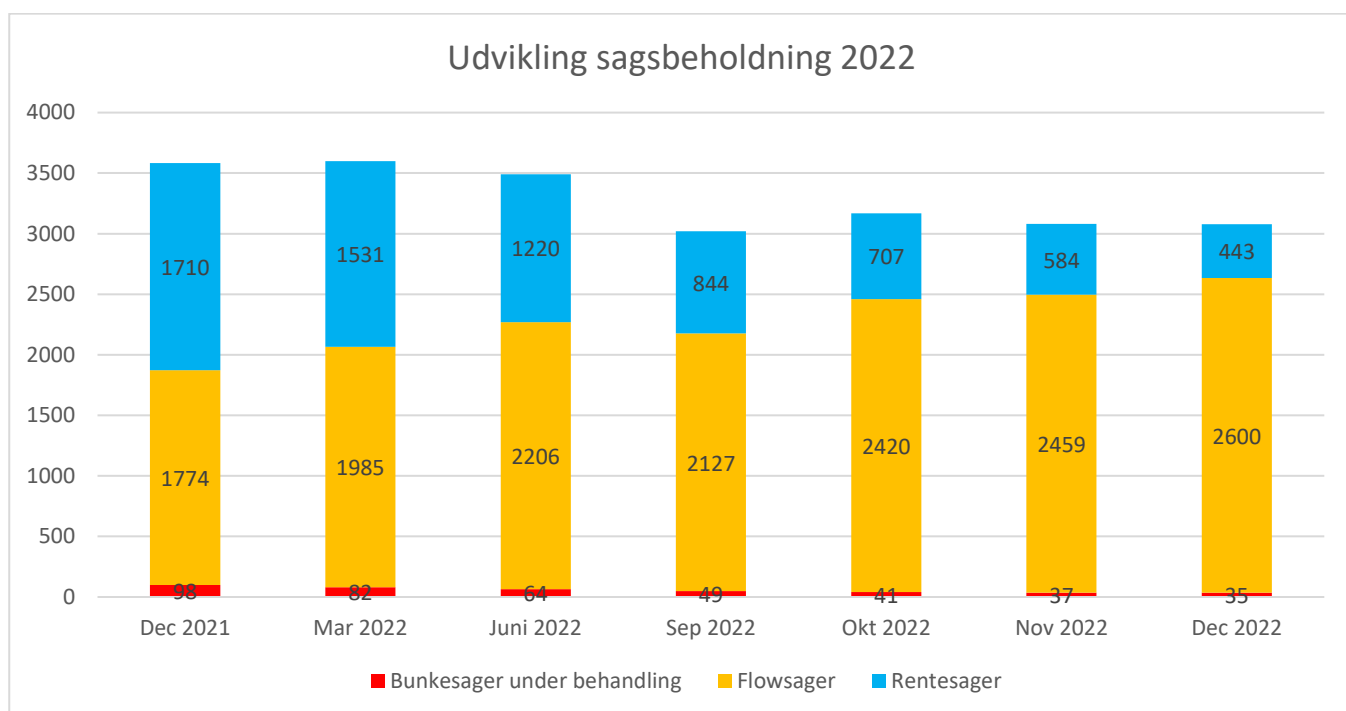
I 2021 tilkendte nævnet erstatning og godtgørelse med i alt ca. 286,5 mio. kr. ekskl. renter. Hertil kom gebyrer, honorarer mv., i alt ca. 6,5 mio. kr., og dermed var den samlede udbetaling på ca. 293 mio. kr.

Som bilag 2 til årsberetningen er vedhæftet en oversigt, der viser fordelingen af de tilkendte erstatninger mv. fra staten i 2022 fordelt på de enkelte poster.

Verserende sager

Diagrammet herunder viser udviklingen i Erstatningsnævnets sagsbeholdning i perioden fra december 2021 til december 2022:

Tabel 2



Ved indgangen til 2022 var der i alt 3.582 verserende sager i Erstatningsnævnet.

Det samlede antal verserende sager var ved udgangen af 2022 3.078, hvoraf 443 udgjorde sager, der var genoptaget for så vidt angår spørgsmålet om forrentning som følge af nævnets praksisændring.

Den øvrige beholdning ud over "rentesagerne" udgjorde således 2.635 verserende sager ved udgangen af 2022. I denne beholdning indgår de sager, både flowsager og bunkesager under behandling, som afventer afklaring på ansøgerens helbredsmæssige og/eller erhvervsmæssige situation, herunder i form af en udtalelse fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen om varigt mén eller erhvervsevnetab.

Erstatningsnævnets beholdning af verserende sager påvirkes naturligt af antallet af indkomne nye og genåbnede sager. Som vist ovenfor i tabel 1 kom der i 2022 3.447 nye ansøgninger ind til Erstatningsnævnet, ligesom 2.055 sager i perioden blev genåbnet, jf. nærmere ovenfor ad tabel 1. Denne stigning på i alt 5.502 sager skal således indregnes i produktionen og sammenholdes med, at den samlede sagsbeholdning over året samtidig blev nedbragt med 504 sager.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for nævnets sagsforløb i driftsflowet uden "rentesagerne" var 215 dage i 2022.

Den gennemsnitlige alder – liggetiden – på sagsforløb i driftsflowet uden "rentesagerne" var ved udgangen af beretningsåret 251 dage.

6 STATUS PÅ EKSTRABEVILLING OG MÅL FOR DRIFTEN

I tidligere årsberetninger er det beskrevet, hvordan produktionen i Erstatningsnævnet med ekstrabevillingen til sekretariatet og efter indførelsen af sekretariatets driftsstyringsmodel pr. 16. marts 2019 udviklede sig i perioden fra starten af 2019 og til ultimo marts 2021.

Størstedelen af ekstrabevillingen på finansloven for 2019 var tildelt frem til udgangen af 2020. De afgangne af erfarne medarbejdere, som var en følge af bevillingsfaldet, har sammen med en stadigt stigende sagstilgang siden haft betydning for sekretariatets samlede kapacitet, og sagsbehandlingstiden har desværre igen været stigende.

Civilstyrelsen udarbejdede den 15. februar 2022 en orientering til Folketinget om status i Erstatningsnævnet, og der blev i lyset heraf opstillet et mål i Civilstyrelsens mål- og resultatplan for 2022 om, at der i første kvartal 2022 skulle udarbejdes en handlingsplan med henblik på hurtigst muligt igen at få nedbragt den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i offererstatningssager til højst 100 dage.

Justitsministerens oversendelsesbrev til Folketinget fremgår af følgende link:

[REU, Alm.del - 2021-22 - Bilag 200: Orientering om status i Erstatningsnævnet, fra justitsministeren \(ft.dk\)](#)

I forbindelse med forslaget om en årlig merbevilling til Erstatningsnævnet justitsministeren med bidrag fra Civilstyrelsen følgende svar til Folketingets Finansudvalg:

[L 207 - 2021-22 - Endeligt svar på spørgsmål 49: Spm. om ministeren som opfølgning på den tekniske gennemgang i Finansudvalget den 7. september 2022 vil uddybe, hvad merbevillingen til Erstatningsnævnet er afsat til, til justitsministeren \(ft.dk\)](#)

Der er nu i finansloven for 2023 medtaget en merbevilling på 9,4 mio. kr. årligt til prioritering af aktivitetsniveauet i Erstatningsnævnet i 2023-2025.

I Civilstyrelsens mål- og resultatplan for 2023 er der for sagsbehandlingstiden i offererstatningssagerne sat følgende mål:

- Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i offererstatningssager i driftsflowet, ekskl. genoptagne rentesager, skal i 2023 højst være 200 dage. (Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var i 2022 215 dage.)
- Alderen på sagsbeholdningen af offererstatningssager i driftsflowet, ekskl. genoptagne rentesager, må i 2023 ikke stige ift. niveauet ved udgangen af 2022. (Det vil sige 251 dage jf. ovenfor.)
- Behandlingen af de udskilte genoptagne rentesager efter Højesterets dom af 4. december 2020 om forrentning af erstatning skal være afsluttet ved udgangen af 2023.

7 HVAD BETALER NÆVNET ERSTATNING FOR?

Erstatningsnævnet betaler erstatning for personskade som følge af overtrædelser af straffeloven og overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning³, for visse afgrænsede personlige ejendele, der er blevet beskadiget eller er bortkommet, samt for mindre kontantbeløb, som mistes i forbindelse med personskade opstået ved en straffelovsovertrædelse.

Nævnet betaler ikke i øvrigt erstatning for tingsskade, medmindre straffelovsovertrædelser er begået af en person, der er omfattet af den personkreds, der er nævnt i offererstatningslovens § 3, som hovedsageligt omfatter personer, der er tvangsanbragt i institutioner under Kriminalforsorgen. Nævnet betaler ikke erstatning for personskade mv. i forbindelse med færdselsforseelser, overtrædelse af ordensbekendtgørelsen eller andre lovovertrædelser, der ikke er omfattet af straffeloven.

I det omfang ansøgers krav betales af skadevolder eller omfattes af lov om arbejdsskadesikring, betaler nævnet ikke erstatning. Dette følger af bestemmelserne i offererstatningslovens § 7, stk. 1, arbejdsskadesikringslovens § 77 og erstatningsansvarslovens

³ I medfør af lov nr. 112 af 3. februar 2012 omfatter offererstatningsloven også overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, idet den tidligere bestemmelse i straffelovens § 265 om overtrædelse af tilhold er overført til lov nr. 112 af 3. februar 2012. Lovændringen trådte i kraft den 1. marts 2012.

Hvor der i det følgende henvises til offererstatningslovens betingelse om, at der skal være tale om en overtrædelse af straffeloven eller af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, vil der for overskuelighedens skyld alene blive henvist til straffeloven, medmindre det konkret er relevant at sondre mellem straffeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Det ændrer selvsagt ikke på, at overtrædelse af begge love i samme omfang kan berettige til erstatning og godtgørelse.

§ 30. Nævnet betaler heller ikke erstatning for konkrete udgifter, f.eks. helbredelsesudgifter og udgifter som følge af beskadiget beklædning, hvis disse udgifter dækkes af ansøgerens forsikringsselskab eller andre, jf. offererstatningslovens § 7, stk. 1.

I de tilfælde, hvor nævnet efter at have tilkendt erstatning til en ansøger efterfølgende fra Civilstyrelsens regreskontor får oplysning om, at skadevolder har en privattegnet ansvarsforsikring, der har anerkendt at påtage sig erstatningsansvaret, vil nævnet efter en høring af ansøger henvise yderligere krav til ansvarsforsikringen.

I øvrigt tilkender nævnet erstatning efter dansk rets almindelige regler. Det betyder blandt andet, at erstatning udmåles efter reglerne i erstatningsansvarsloven, og at nævnet har mulighed for at nedsætte erstatningen eller helt lade den bortfalde, hvis ansøger har udvist egen skyld eller accept af risiko. Se pkt. 8.3.1 om nævnets praksis i sager om nedsættelse på grund af egen skyld eller accept af risiko.

8 KONKRETE AFGØRELSER FRA NÆVNET

8.1 INDLEDNING

I det følgende fremgår generelle bemærkninger om nævnets praksis samt referater af afgørelser, som nævnet har fundet af principiel betydning. Som påpeget i tidligere årsberetninger kan der ved en sådan gennemgang af udvalgte sager ikke være tale om noget repræsentativt udsnit af de flere tusinde sager, som nævnet har afgjort i 2022.

For yderligere belysning af reglerne i offererstatningsloven og af Erstatningsnævnets praksis kan der f.eks. henvises til nævnets tidligere årsberetninger, der – for så vidt angår beretningerne for 2005-2021 – findes på Civilstyrelsens hjemmeside, samt til "Offererstatningsloven med kommentarer", 1. udg., 2005, af Gerd Sinding og Michael Lerche⁴.

8.2 OFFERERSTATNINGSLovens § 1 – LOVENS OMRÅDE

8.2.1 Overtrædelse af straffeloven

Hvis det ved dom er fastslået, at hændelsen udgør en straffelovsovertrædelse, lægger nævnet dette til grund.

Hvis det ikke er afgjort ved dom, om skaden er sket som følge af en straffelovsovertrædelse, foretager nævnet en selvstændig vurdering af, hvorvidt den anmeldte hændelse falder inden for straffelovens område, både for så vidt angår det objektive gerningsindhold og den subjektive tilregnelser. Der er tale om en konkret vurdering i den enkelte sag under inddragelse af alle sagens oplysninger, herunder f.eks. vidneafhøringer, gerningsstedsundersøgelser, videooptagelser, lægelige undersøgelser og tekniske beviser mv., der er tilvejebragt gennem politiets efterforskning, samt eventuelle nye oplysninger, som kommer frem under nævnsbehandlingen.

⁴ Der er i 2023 udgivet en 2. udgave af offererstatningsloven med kommentarer af Karsten Høj og Laura Tholstrup.

Nævnet er ikke bundet af politiets og anklagemyndighedens vurdering af, om der kan antages at være begået et strafbart forhold mod ansøger, men vurderingen fra politi og anklagemyndighed vil normalt være vejledende for nævnet.

Hvis nævnet i forbindelse med sin vurdering af, om der foreligger en overtrædelse af straffeloven, ikke finder sagen tilstrækkeligt oplyst gennem politiets efterforskning, har nævnet undtagelsesvist mulighed for at bede politiet om at foretage yderligere afhøringer af vidner eller gennemføre yderligere undersøgelser af gerningsstedet mv. Dette fremgår af pkt. 8 i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9278 af 29. april 2021 til politiet og anklagemyndigheden om vejledning af ofre om offererstatning og indsendelse af sager til Erstatningsnævnet mv.

Nævnet har i flere tilfælde fra politiet indhentet videooptagelser og lignende fra hændelsen for selvstændigt at vurdere, om ansøgeren har været udsat for en straffelovsovertrædelse.

Som omtalt i pkt. 7 omfatter offererstatningsloven pr. 1. marts 2012 i medfør af lovens § 1 også overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, idet den tidligere bestemmelse i straffelovens § 265 om overtrædelse af tilhold er overført til lov nr. 112 af 3. februar 2012. Der henvises i den forbindelse til årsberetningen for 2013, pkt. 7.2.1.

Vedrørende plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden henvises til pkt. 8.8.

8.2.2 Personskade

Nævnet kan kun tilkende erstatning og godtgørelse, hvis ansøger har lidt personskade ved straffelovsovertrædelsen. Personskaden kan være fysisk såvel som psykisk. Der kan også i særlige tilfælde være lidt personskade, hvis den hændelse, ansøgeren har været udsat for, er egnet til at give en psykisk personskade, og det er dokumenteret, at ansøgeren har været syg som følge af hændelsen. Der henvises i den forbindelse til årsberetningen for 2019, pkt. 7.2.2 samt årsberetningen for 2021, pkt. 8.2.2.

8.2.3 Direkte og indirekte skadelidte

Nævnet betaler som udgangspunkt kun erstatning til ansøgere, der er direkte forurettet ved en straffelovsovertrædelse. Det vil sige, at man som udgangspunkt ikke kan få erstatning, hvis man udelukkende har været vidne til en straffelovsovertrædelse. Man kan imidlertid have været så tæt på begivenhedernes centrum, at man som indirekte skadelidt alligevel er erstatningsberettiget. Der henvises for nærmere oplysninger herom blandt andet til årsberetningen for 2003, pkt. 7.1.3, årsberetningen for 2006, pkt. 7.2.3, årsberetningen for 2008, pkt. 7.2.4, årsberetningen for 2014, 2016, 2017, 2019 og 2020, pkt. 7.2.3. Spørgsmålet om erstatning til indirekte skadelidte opstår blandt andet også i sager om nærtståendes, herunder navnlig forældres, adgang til erstatning og godtgørelse som følge af psykiske følger, de pådrager sig i forbindelse med drab på deres børn. Nævnet kan vedrørende dette emne henvise til nævnets årsberetning for 2014, 2017, 2018 og 2020 pkt. 7.2.3, samt årsberetningen for 2021, pkt. 8.2.3. Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 21-520-11027, 21-520-11031 og 21-520-10684 Skadevolder havde over en periode på to måneder udsat de tre ansøgers mor for vold, hvilket medførte, at moderen afgik ved døden. Skadevolder havde i vidt omfang tvunget ansøgerne, der var mindreårige, til at overvære volden. Skadevolder havde tillige udøvet vold over for hver af de tre ansøgere selv. Ansøgerne havde blandt andet søgt om efterladtegodtgørelse hos Erstatningsnævnet.

Nævnet besluttede at tilkende de tre ansøgere hver 120.000 kr. i efterladtegodtgørelse. Nævnet fraveg således udgangspunktet på 100.000 kr. grundet sagens karakter og omfanget af den vold, ansøgerne var blevet tvunget til at overvære. Nævnet besluttede endvidere at anse ansøgerne for indirekte skadelidte i forhold til drabet på moderen, da de havde været meget tæt på begivenhedernes centrum, og ansøgerne var herefter erstatningsberettigede i større omfang, end hvad der følger af offererstatningslovens § 2.

N.j.nr. 21-520-11592 Ansøger kom gående på gaden sammen med sin kæreste, da en ukendt gerningsmand pludselig kom gående ind foran dem med en pistol, som han rettede mod ansøgers kæreste. Ansøger løb hen og gemte sig bag en bil. Ansøger hørte herefter, at der blev skudt, men så ikke selve hændelsen. Ansøgers kæreste blev skudt af den ukendte gerningsmand og afgik ved døden. Ansøger søgte blandt andet nævnet om godtgørelse for varigt mén samt svie og smerte. Nævnet besluttede at anse ansøger for at være indirekte skadelidt og dermed omfattet af offererstatningsloven.

8.2.4 Årsagssammenhæng og påregnelighed

For at kunne få erstatning efter offererstatningsloven skal der i overensstemmelse med de almindelige erstatningsretlige regler være årsagssammenhæng mellem den begåede straffelovsovertrædelse og skaden, ligesom skaden skal være en påregnelig følge af straffelovsovertrædelsen. Der henvises i den forbindelse blandt andet til årsberetningen for 2006, pkt. 7.2.4, årsberetningen for 2013, pkt. 7.2.4, og årsberetningen for 2014, pkt. 7.2.4.

8.2.5 Straffelovsovertrædelser begået i udlandet

Efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, 1. pkt., betaler staten kun i særlige tilfælde erstatning for skader, der er sket uden for Danmark, og kun, hvis ansøger har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en dansk udenrigsrepræsentation. Efter forarbejderne tager bestemmelsen navnlig sigte på tilfælde, hvor der er dansk jurisdiktion efter blandt andet straffelovens § 6, nr. 2 og 3.

Bestemmelsen blev tidligere hovedsageligt anvendt i tilfælde, hvor en person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark under ophold i udlandet overfaldt en anden person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark. I sådanne tilfælde blev erstatning dog kun ydet, når skaden opstod i et lukket dansk miljø, f.eks. i forbindelse med en

skolerejse. I 2020 udvidede nævnet området for, hvornår en hændelse kan siges at være foregået i et lukket dansk miljø. Nævnet tog i den forbindelse stilling til to konkrete sager. Nævnet lagde i sagerne vægt på, at både ansøger og skadevolder var danske statsborgere, at ansøger og skadevolder var rejst sammen på ferie, og at det således ikke beroede på en tilfældighed, at parterne opholdt sig sammen, da ansøgerne blev udsat for vold. Der henvises i den forbindelse til nævnets årsberetning for 2020, pkt. 7.2.5.

Det følger endvidere af forarbejderne, at bestemmelsen i offererstatningslovens § 1, stk. 3, 1. pkt., vil kunne finde anvendelse, hvis danskere er ofre for terrorhandlinger i udlandet, jf. betænkning 751/1975, s. 32. Der henvises i den forbindelse til nævnets årsberetning for 2019, pkt. 7.2.5.

Efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, 2. pkt., kan erstatning endvidere betales til ansøgere, der har bopæl i Danmark, og som kommer til skade i forbindelse med deres erhvervsudøvelse i udlandet. Bestemmelsen er ifølge forarbejderne tiltænkt et snævert anvendelsesområde. Hvis en hændelse i udlandet kan anses som en arbejdsskade, kan skaderne i visse tilfælde være omfattet af bekendtgørelse nr. 853 af 20. oktober 2003 om arbejdsskadesikring for personer, der udsendes til midlertidigt arbejde i udlandet.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 22-520-15001 Ansøger var gennem en periode på ca. en måned udsat for flere hændelser i form af blufærdighedskrænkelser og ulovlig tvang begået af ansøgers overordnede, mens de begge var udsendt som soldater i udlandet. Skadevolderen blev i byretten dømt for overtrædelse af straffelovens § 232 og § 260, stk. 1, nr. 1. I retten blev ansøger tilkendt godtgørelse for tort med 5.000 kr. som et retskrav. Nævnet besluttede, at sagen var omfattet af offererstatningslovens § 1, stk. 3, og tilkendte ansøger godtgørelse i overensstemmelse med retskravet. Nævnet lagde vægt på, at både ansøger og skadevolder var danske statsborgere, og at hændelserne var begået, mens de begge var udsendt som soldater i udlandet. Herved var straffelovsovertrædelserne begået i et lukket dansk miljø.

For yderligere eksempler på nævnets praksis for tilkendelse af erstatning efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, henvises til nævnets årsberetning for 2009, pkt. 7.2.6 og til årsberetningen for 2016, 2017, 2018 og 2020 pkt. 7.2.5.

8.2.6 Digitale sexkrænkelser begået i udlandet

Erstatningsnævnet modtager et stigende antal sager vedrørende digitale sexkrænkelser. En forudsætning for, at nævnet kan behandle sagerne, er, at der ved krænkelsen er sket en overtrædelse af straffeloven, jf. offererstatningslovens § 1, stk. 1. Digitale sexkrænkelser straffes efter deres karakter efter forskellige regler i straffeloven. I sagerne er der typisk tale om overtrædelse af straffelovens §§ 232, 235 og/eller 264 d.

Kendetegnet for sager, hvor et offer krænkes digitalt, er, at gerningspersonen har tilegnet sig pornografisk eller andet seksuelt krænkende materiale af offeret, oftest billeder eller videoer, som herefter videredeles digitalt enten til en snæver kreds eller til den brede offentlighed på f.eks. en internetside.

Sager, hvor den digitale sexkrænkelse er begået i den danske stat, behandles på samme måde som andre sager, hvor straffelovsovertrædelsen er begået her i landet. Her vil gerningspersonen typisk uberettiget have tilegnet sig pornografisk eller andet krænkende materiale af offeret, som herefter bliver enten opbevaret eller udbredt af gerningspersonen via digitale værktøjer. Såfremt politiet under sin efterforskning af sagen konstaterer, at straffelovsovertrædelsen er begået i den danske stat, vil nævnet have mulighed for at tage sagen under behandling, uanset om politiet finder frem til gerningspersonen eller ej, jf. offererstatningslovens § 6, stk. 1, nr. 1, jf. § 1.

Problemstillingen opstår imidlertid, når politiet under sin efterforskning af en digital sexkrænkelse konstaterer, at straffelovsovertrædelsen (delingen) er begået i udlandet. Kendetegnende for disse sager er typisk, at offeret, som er bosat i Danmark, konstaterer, at der er krænkende materiale af den pågældende på et digitalt medie, f.eks. en internetside. Hvis forholdet politianmeldes, og politiet under efterforskningen konstaterer, at straffelovsovertrædelsen er begået fra en udenlandsk IP-adresse, kan der alene behandles en straffesag her i landet, hvis der er dansk straffemyndighed efter straffelovens §§ 6-9 a.

Det kan føre til, at politiet – med henvisning til manglende dansk straffemyndighed – må indstille efterforskningen i sagen. Politiets afgørelse om at indstille efterforskningen afskærer ikke i sig selv Erstatningsnævnet fra at behandle sagen, men i overensstemmelse med offererstatningslovens § 1, stk. 1, kan nævnet ikke tage sagen under behandling, hvis lovovertrædelsen ikke er begået i den danske stat.

I særlige tilfælde kan staten betale erstatning for skader, der er sket uden for Danmark, jf. nærmere beskrivelsen af retsgrundlaget og Erstatningsnævnets praksis ovenfor under 8.2.5.

Nævnet har i en række sager haft anledning til at vurdere nogle grænsetilfælde for, hvornår nævnet er afskåret fra at betale erstatning som følge af, at den digitale sexkrænkelse er begået i udlandet, og der ikke foreligger særlige omstændigheder, som medfører, at sagen kan behandles i medfør af offererstatningslovens § 1, stk. 3. Nævnet fandt, at det i denne type af sager må tillægges afgørende vægt, om politiet i forbindelse med efterforskningen af straffesagen har vurderet, at forholdet er begået uden for Danmark og ikke er undergivet dansk straffemyndighed, herunder eksempelvis ved, at politiet har konstateret, at delingen af det krænkende materiale er sket fra en IP-adresse i udlandet.

N.j.nr. 20-520-07230, -07255, -07719, -08220, -08222, -08223, -08307, -08310, og 08446 Sagerne vedrørte deling af billed- og videomateriale af seksuel karakter af samme ansøger, der var en offentlig kendt person. Materialet i de enkelte sager var af forskelligartet karakter og om-

fang, ligesom materialet var blevet delt på offentligt tilgængelige hjemmesider på forskellige tidspunkter, af forskellige personer og fra forskellige steder, herunder i udlandet. Politiet havde i tre af sagerne standset efterforskningen med den begrundelse, at IP-adresserne var hjemmehørende i udlandet, og at forholdet derved ikke var undergivet dansk straffemyndighed. Politiet havde i de resterende seks sager standset efterforskningen med den begrundelse, at det ikke havde været muligt at udfinde en gerningsperson eller fremskaffe yderligere oplysninger om en mulig gerningsperson, herunder en eventuel IP-adresse.

Ansøger havde som følge af delingen af billed- og videomaterialet i de enkelte sager søgt om tortgodtgørelse på beløb mellem 5.000 kr. og 100.000 kr.

Erstatningsnævnet besluttede at meddele afslag på godtgørelse i de tre sager, hvor politiet havde standset efterforskningen med den begrundelse, at IP-adresserne var hjemmehørende i udlandet, og at forholdet derved ikke var undergivet dansk straffemyndighed. Nævnets afslag skyldtes, at det med tilstrækkelig sikkerhed kunne fastslås, at de strafbare handlinger var begået i udlandet, jf. offererstatningslovens § 1, stk. 1. Nævnet fandt endvidere, at der ikke forelå særlige omstændigheder i medfør af offererstatningslovens § 1, stk. 3, som medførte, at nævnet kunne betale godtgørelse.

Erstatningsnævnet fandt i de resterende seks sager, at nævnet kunne betale godtgørelse i medfør af offererstatningsloven. Nævnet lagde herved vægt på, at det ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne fastslås, at de strafbare handlinger var begået i udlandet, og at sagerne derfor kunne behandles, selvom det ikke havde været muligt for politiet at finde frem til gerningspersonen, jf. offererstatningslovens § 6, stk. 1, nr. 1, jf. § 1. Nævnet tilkendte herefter tortgodtgørelse i sagerne på beløb mellem 5.000 kr. og 25.000 kr. Nævnet lagde ved fastsættelsen af de enkelte godtgørelser vægt på omstændighederne ved delingerne, omfanget af billed- og videomaterialet, og at der var tale om flere sager vedrørende samme ansøger.

Erstatningsnævnet har efterfølgende orienteret Justitsministeriet om nævnets afgørelser i de konkrete sager med henblik på eventuelle overvejelser om en lovændring. Nævnet har i den forbindelse påpeget, at det kan forekomme tilfældigt, hvornår nævnet kan tilkende erstatning og godtgørelse, og at det i høj grad afhænger af politiets arbejde og efterforskningsmuligheder i de konkrete sager.

8.2.7 Lovlig privat anholdelse og forhindring af strafbare handlinger

Foruden straffelovsovertrædelser giver offererstatningslovens § 1, stk. 1, 2. pkt., også mulighed for erstatning og godtgørelse for personskade, der sker i forbindelse med 1) hjælp til politiet under anholdelse, 2) handlinger, der foretages med henblik på lovlig privat anholdelse, og 3) handlinger, der foretages med henblik på forhindring af strafbare handlinger.

Der henvises i den forbindelse blandt andet til årsberetningen for 2012, 2019 og 2020 pkt. 7.2.6.

8.2.8 Tingsskade og formueskade

Efter offererstatningsloven ydes der – som anført under pkt. 8.2.2 – som udgangspunkt alene erstatning og godtgørelse i anledning af personskade.

I offererstatningslovens § 1, stk. 2, er der imidlertid givet den skadelidte mulighed for – som tillægserstatning – at få erstatning for tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, herunder mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig, da personskaden skete. For eksempler på nævnets praksis om forståelsen af "sædvanlig" og "personlig ejendel" henvises til nævnets årsberetning for 2015, pkt. 7.2.7 og årsberetning for 2016, pkt. 7.2.7. For eksempler på nævnets praksis om forståelsen af, hvornår ansøger havde genstandene "på sig", henvises til nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.2.7.

Nævnet kan endvidere henvise til årsberetningen for 2007, pkt. 7.2.6, hvor en gennemgang af nævnets praksis vedrørende niveauet for erstatning for dyrere personlige ejendele findes. Afsnittet indeholder endvidere omtale af praksis for erstatning for udgifter til nye briller. Nævnet kan endvidere henvise til årsberetningen for 2013, hvoraf det fremgår, at nævnet i 2013 forhøjede det maksimale erstatningsbeløb for personlige ejendele til 10.000 kr. mod tidligere 5.000 kr. Nævnet forhøjede endvidere i 2020 det maksimale erstatningsbeløb for personlige ejendele til 12.000 kr. med virkning fra den 1. januar 2021. Bestemmelsen i offererstatningslovens § 3 giver endvidere hjemmel til at yde erstatning for tingsskade ud over de i § 1, stk. 2, nævnte tilfælde, såfremt skadevolderen er omfattet af den særlige personkreds i § 3 (bl.a. personer, der er tvangs-anbragt på institution under Kriminalforsorgen), som det offentlige menes at have et særligt ansvar for.

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 3 muliggør også erstatning til juridiske personer, f.eks. anparts- og aktieselskaber, men ikke erstatning til offentlige myndigheder eller institutioner, jf. lovens § 5. For nævnets praksis herom henvises til årsberetningen for 2021, pkt. 8.2.7.

Erstatningen i henhold til offererstatningslovens § 1, stk. 2, og § 3 omfatter kun egentlig tingsskade. Formueskade opstået ved for eksempel bedrageri, underslæb, afpresning eller lignende straffelovsovertrædelse kan derimod ikke erstattes i medfør af offererstatningsloven, jf. forarbejderne til offererstatningsloven, jf. betænkning nr. 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, side 33, 1. sp. Nævnet erstatter heller ikke tab for f.eks. mistet rejse eller mistet ferie. Se i den forbindelse årsberetningen for 2014, pkt. 7.2.7.

8.3 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 6 A – ALMINDELIGE ERSTATNINGSRET-LIGE REGLER

8.3.1 Nedsættelse eller bortfald på grund af egen skyld eller accept af risiko

Efter offererstatningslovens § 6 a finder dansk rets almindelige erstatningsretlige regler tilsvarende anvendelse, herunder reglerne om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af egen skyld, skadelidtes medvirken til skaden eller skadelidtes accept af risiko for skaden.

Som følge af Højesterets dom af 9. december 2019 (U.2020.819 H) er området for nedsættelse/bortfald af erstatningen som følge af egen skyld/accept af risiko begrænset i forhold til tidligere og beror på en helt konkret vurdering af skadelidtes rolle og handlinger. Dette har særligt betydning i forhold til sager, hvor den skadelidte har tilknytning til eller er en del af bandemiljøet. I disse sager kan der således ikke siges generelt at foreligge accept af risiko alene af denne grund. Nævnet foretager således en konkret erstatningsretlig vurdering af, hvad der op til hændelsen er foregået mellem skadevolder og skadelidte i den pågældende situation. Se i den forbindelse årsberetningen for 2020, pkt. 7.3.1 og årsberetningen for 2021, pkt. 8.3.1.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 22-520-13802 Skadevolder blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 ved at have stukket nu afdøde to gange i brystet med en kniv og brændt ham på halsen med en strømpistol i forbindelse med et slagsmål mellem to grupper. Byretten og landsretten lagde til grund, at slagsmålet var aftalt på forhånd mellem de to grupper. Retterne lagde endvidere til grund, at begge grupper medbragte (stik- og slag)våben, men det fremgik ikke af præmisserne, om det blev lagt til grund, at der var en eventuelt stiltiende aftale herom, eller at grupperne blev klar over, at den anden gruppe også havde medbragt våben, inden slagsmålet gik i gang.

Afdødes efterladte søgte herefter om erstatning for begravelsesudgifter som følge af drabet. Nævnet fandt, at erstatningen ikke skulle nedsættes på grund af egen skyld fra afdødes side. Nævnet bemærkede, at det fremgår af Højesterets dom i U.2020.819 H, at "skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen."

Nævnet lagde herefter vægt på, at grupperne havde aftalt at mødes til et slagsmål, og at skadevolder blev dømt for forsætligt manddrab (og altså ikke "blot" grov vold med døden til følge, jf. straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 246). Nævnet fandt herefter ikke grundlag for at nedsætte erstatningen som følge af egen skyld, uanset at det ikke fremgik af præmisserne, om det var blevet lagt til grund, at der var en (eventuelt stiltiende) aftale om at medbringe våben, og – i tilfælde af, at der ikke var en sådan aftale – uanset at nu afdøde ifølge præmisserne løb frem "i hvert fald med et våben i hænderne".

N.j.nr. 21-520-11156 Ansøger arbejdede på et plejecenter, hvor hun i forbindelse med en nattevagt blev udsat for et voldsomt vrid af sin venstre arm, af en dement beboer. Ansøger gik alene ind for at hjælpe skadevolder, der havde brug for hjælp til at få rent tøj og sengetøj, selv om det fremgik af arbejdsstedets handlingsplan vedrørende skadevolder, at der skulle være to ansatte ved ham, idet han kunne reagere vredt og være udadreagerende.

Nævnet vurderede, at ansøger ikke havde udvist egen skyld i et omfang, der kunne begrunde en nedsættelse af erstatning. Nævnet lagde vægt på, at der i en arbejdssituation skal mere til end at have handlet i strid med en handleplan for at statuere egen skyld, når formålet var at hjælpe skadevolder, der klart havde brug for hjælp. Nævnet lagde endvidere vægt på, at ansøger ikke havde erfaring med, at skadevolder var voldelig, og at der ikke var noget ved skadevolders adfærd, der indikerede, at skadevolder havde det dårligt og ville reagere voldeligt, samt at der ikke var grundlag for at kritisere ansøgers behandling af skadevolder.

N.j.nr. 21-520-11486 Ansøger blev tildelt et slag med et aluminiumsbaseballbat i hovedet. Ansøger havde forinden diskuteret med skadevolder, imens ansøger stod uden for lågen til skadevolders hus. På grund af ansøgers opfarende og aggressive adfærd havde skadevolder kontaktet politiet, der opfordrede skadevolder til at gå ind i sit hus. Ansøger sprang herefter over havelågen, sparkede hoveddøren ind og trængte ind i skadevolders hus. Ansøger var tidligere blevet straffet (med dagbøder) herfor ved dom. Inde i huset rettede ansøger også sin vrede mod skadevolders hustru, der efter det oplyste var til stede, og der opstod herefter tumult mellem ansøger og skadevolder, som var fysisk mindre end ansøger. Dette skete desuden, mens skadevolders børn på 5 og 10 år opholdt sig i stuen ved siden af hoveddøren. (Det fremgik dog ikke af dommen i sagen, om ansøger var bekendt hermed.) Skadevolder tildelte under tumulten ansøger det nævnte slag i hovedet med et aluminiumsbaseballbat. Retten fandt, at skadevolders slag med aluminiumsbattet gik ud over, hvad der kunne forsvares som følge af ansøgers indtrængen i skadevolders hjem, og at der ikke forelå nødværge efter straffelovens § 13 (tilsyneladende heller ikke efter § 13, stk. 2). Retten lagde dog ved strafudmålingen vægt på, at volden blev begået i en oprørt sindstilstand fremkaldt af ansøgers uretmæssige angreb, jf. straffelovens § 82, nr. 5 (men tilsyneladende ikke § 82, nr. 3), og at ansøger således havde været aggressiv og med sin truende adfærd givet anledning til voldsudøvelsen.

Erstatningsnævnet besluttede at lade erstatningen bortfalde helt som følge af egen skyld, jf. offererstatningslovens § 6 a, under henvisning til de ovenfor nævnte omstændigheder. Afgørelsen blev dog truffet med dissens, idet ét nævnsmedlem stemte for alene at nedsætte erstatningen med 2/3.

N.j.nr. 21-520-10308 Skadevolder blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, ved at have slået ansøger i hovedet med glasflasker,

hvorved disse knustes, og efterfølgende have stukket ansøger flere gange på kroppen og i hovedet med de knuste flasker og/eller glasskår, hvorved ansøger pådrog sig behandlingskrævende skader. Undervejs tog ansøger fat om nakken på skadevolder, holdt ham hårdt og skubbede ham væk.

Ved straffastsættelsen lagde retten på den ene side vægt på forholdets farlige karakter og på den anden side på, at ansøger tidligere på aftenen/natten havde haft en uoverensstemmelse med særligt en tredje person, S, men også til dels skadevolder, og at ansøger blot dukkede op på skadevolders adresse, hvor blandt andre S og skadevolder opholdt sig, uden at være inviteret.

Nævnet fandt, at ansøgers eventuelle erstatning ikke skulle nedsættes på grund af udvist egen skyld. Nævnet fandt således, at de i dommen anførte formildende omstændigheder ikke kunne føre til en erstatningsretlig nedsættelse. Nævnet lagde i den forbindelse særligt vægt på forholdets farlige karakter, samt at ansøgers fremmøde ikke berettigede til, at ansøger blev udsat for grov vold.

Nævnet lagde endvidere vægt på, at uoverensstemmelsen tidligere på aftenen/natten i erstatningsretlig henseende ikke kunne berettige til det efterfølgende angreb. Nævnet fandt desuden, at ansøgers fastholdelse og skub ikke kunne medføre egen skyld særligt henset til, at dette skete efter angrebet.

8.3.2 Nedsættelse eller bortfald på grund af årsagskonkurrence

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 6 a indebærer endvidere, at erstatning kan bortfalde eller nedsættes på grund af manglende årsagssammenhæng mellem straffelovsovertrædelsen og personskaden, og at erstatning kan nedsættes, hvor straffelovsovertrædelsen ikke er eneste årsag til personskaden. For nærmere om nævnets praksis herom henvises til årsberetningen for 2021, pkt. 8.3.2.

8.3.3 Den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 6 a indebærer, at den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt tilsvarende finder anvendelse i erstatningssager i henhold til offererstatningsloven. Tabsbegrænsningspligten indebærer, at den, der har lidt skade som følge af en andens ansvarspådragende adfærd, har pligt til så vidt muligt at begrænse sit tab som følge af skaden. Se i den forbindelse årsberetningen for 2020, pkt. 7.3.2.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-00852 Ansøger var udsat for trusler i forbindelse med sit arbejde og pådrog sig herved psykiske gener. Ansøger var ikke i stand til at varetage sit hidtidige arbejde og blev efterfølgende opsagt. Ansøger havde over for nævnet rejst et krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. An-

søger havde efter hændelsen afbrudt det kommunale forløb og valgte i stedet at videreudanne sig for på sigt at kunne genoptage arbejdet i samme omfang som før hændelsen. Nævnet besluttede at tilkende erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til ansøger under hele uddannelsens forløb på baggrund af ansøgers udsagn om, at uddannelsen ville øge ansøgers chancer for at vende tilbage til arbejdsmarkedet, og da nævnet som udgangspunkt betaler erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for ansøgers korteste vej tilbage til arbejdsmarkedet. Ansøger blev efter uddannelsens afslutning sygemeldt og blev senere bevilliget fleksjob. Ansøger rejste over for nævnet et krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for perioden efter endt uddannelse. Nævnet besluttede at meddele afslag på ansøgningen. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at ansøger selv havde valgt at tage en uddannelse i stedet for at deltage i den kommunale afklaring, og at uddannelsen ikke var sket som led i et kommunalt revalideringsforløb. Nævnet lagde desuden vægt på, at det måtte være ansøgers risiko, at videreuddannelse ikke forbedrede ansøgers muligheder for at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Nævnet henviste i den forbindelse til princippet om skadelidtes tabsbegrænsningspligt og til, at nævnet havde accepteret at betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under hele uddannelsens forløb.

8.4 OFFERERSTATNINGSLOVENS §§ 6 B OG C - VÆRDISIKRING

Ved en lovændring med virkning fra den 1. juli 2022 blev §§ 6 b og c indsat i offererstatningsloven⁵. Lovændringen medfører, at godtgørelse og erstatning efter offererstatningsloven som udgangspunkt værdisikres og ikke længere forrentes. Værdisikringen sker ved, at tilkendte godtgørelses- og erstatningsbeløb opreguleres, således at beløbene afspejler værdien på det tidspunkt, hvor nævnet træffer afgørelse. Dette sker enten ved brug af det grundbeløb eller den takst, der gælder for det år, hvori der træffes afgørelse, eller ved at opregulere erstatningsbeløbet med en procentsats. I visse tilfælde sker dog fortsat forrentning.

Som omtalt i nævnets årsberetning for 2021 betyder lovændringen også, at Erstatningsnævnet først tilkender renter af et godtgørelses- og/eller erstatningsbeløb, hvis beløbet ikke er udbetalt til ansøgeren inden 14 dage efter, at nævnet har truffet afgørelse om beløbet.

Baggrunden for lovændringen var, at Højesteret den 4. december 2020 afsagde dom (U.2021.1058/2 H) i en sag om fastsættelse af tidspunktet for forrentning af tilkendte erstatnings- og godtgørelsesbeløb i en patientskadesag. Dommen havde også betydning for Erstatningsnævnets praksis. Dommen betød, at rentedatoerne fremover skulle fastsættes subjektivt og skønsmæssigt for hvert enkelt krav, idet nævnet fremover skulle inddrage nævnets sagsbehandlingstid – udover den tid, som ansøger tog om at indsende nødvendige oplysninger - når rentedatoerne skulle fastsættes. Dette kunne medføre mindre forudsigelighed og gennemsigtighed for ansøgerne samt et øget behov

⁵ §§ 6 b og c blev indsat i offererstatningsloven ved lov nr. 895 af 21. juni 2022.

for professionel bistand. Dommen medførte endvidere ressourcemæssige konsekvenser for Erstatningsnævnet.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget⁶ var der derfor behov for at ændre offererstatningsloven for at sikre, at beregningsmodellen for Erstatningsnævnets tilkendelse af renter blev mere gennemskuelig og enkel for dermed at minimere behovet for professionel bistand for ansøgerne. Desuden blev lovens administration forenklet, hvilket understøtter en hurtigere sagsbehandling i nævnet, for så vidt angår fastsættelsen af rentetidspunkter, hvilket er til gavn for de ansøgere, der afventer svar på deres ansøgning om erstatning og/eller godtgørelse. Loven sikrer samtidig, at ansøgers krav på erstatning og godtgørelse værdisikres og ikke forringes, mens sagen behandles i nævnet.

Ændringen betyder, at erstatnings- og godtgørelsesbeløbene for både person- og tingskade reguleres helt frem til afgørelsestidspunktet.

Lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2022 og gælder som udgangspunkt for alle afgørelser, der træffes fra og med den 1. juli 2022, uanset hvornår ansøgningen er indgivet. I særlige situationer kan det dog være de tidligere regler om forrentning, som gælder. Dette kan f.eks. være i retssager, hvor nævnet ikke får medhold, og hvor nævnet herefter skal træffe afgørelse på ny. Det kan også være tilfældet i genoptagelsesager, hvor nævnet tidligere har meddelt afslag, men efterfølgende tilkender erstatning og/eller godtgørelse. Krav på tort- og krænkelsesgodtgørelse og godtgørelse til efterladte forrentes dog fortsat efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 16.

8.4.1 Offererstatningslovens § 6 b

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 6 b har følgende ordlyd:

”Erstatnings- og godtgørelsesbeløb efter § 3, § 4, stk. 1, § 6, stk. 2, § 8, § 13, stk. 1, 2. pkt., og § 14 a i lov om erstatningsansvar, der tilkendes efter denne lov, fastsættes på grundlag af de beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet, jf. dog stk. 4.

Stk. 2. Årslønnen efter § 7 i lov om erstatningsansvar og erstatningen efter § 14 i lov om erstatningsansvar, der tilkendes efter denne lov, reguleres i perioden mellem skadens indtræden og afgørelsestidspunktet efter reglerne i § 15, stk. 1, i lov om erstatningsansvar, jf. dog stk. 4.

Stk. 3. Erstatnings- og godtgørelsesbeløb efter § 1, stk. 2, og § 3 i denne lov samt §§ 1, 2 og 12 i lov om erstatningsansvar, der tilkendes efter denne lov, reguleres efter reglerne i § 15, stk. 1, 1. pkt., i lov om erstatningsansvar og fastsættes på grundlag af de regulerede beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Stk. 1-3 omfatter ikke krav mod skadevolder på erstatning og godtgørelse, som er afgjort ved dom, jf. § 11 a.”

⁶ LFF nr. 184 af 27-04-2022 Forslag til lov om ændring af lov om erstatningsansvar og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Efter offererstatningslovens § 6 b, stk. 1, skal erstatnings- og godtgørelsesbeløb for svie og smerte, varigt mén, maksimumsgrænsen for årsløn ved beregning af erhvervs-evnetab, erstatning for erhvervsevnetab for personer, som ved skadens indtræden ikke er fyldt 15 år, minimumserstatning for tab af forsøger til ægtefælle eller samlever og overgangsbeløbet til efterlevende ægtefælle eller samlever fastsættes på grundlag af de beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet. Beløbene reguleres efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 15, stk. 1. Nævnets praksis ændres derfor, således at de nævnte erstatnings- og godtgørelsesposter fremover skal fastsættes på baggrund af de beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet, i stedet for forfaldstidspunktet.

I henhold til offererstatningslovens § 6 b, stk. 2, reguleres årslønnen, der danner grundlag for beregning af erhvervsevnetab, og erstatning for tab af forsørger til efterlevende børn, i perioden mellem skadens indtræden og afgørelsestidspunktet efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 15, stk. 1. Nævnets praksis ændres derfor, sådan at reguleringen foretages i perioden mellem skadens indtræden og afgørelsestidspunktet og ikke som hidtil i perioden mellem skadens indtræden og forfaldstidspunktet.

I medfør af offererstatningslovens § 6 b, stk. 3, fastsættes erstatningsbeløb efter reglerne i offererstatningsloven om erstatning for skade på tøj og andre sædvanlige personlige ejendele og tingsskade samt reglerne i erstatningsansvarsloven om erstatning for helbredelsesudgifter og andet tab, tabt arbejdsfortjeneste og erstatning for rimelige begravelsesudgifter på grundlag af de regulerede beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet. Som noget nyt fastsættes erstatningsbeløbene således på baggrund af de regulerede beløb, der er gældende på afgørelsestidspunktet i stedet for at blive forrentet fra forfaldstidspunktet som hidtil.

Det følger af offererstatningslovens § 6 b, stk. 4, at retskrav efter offererstatningslovens § 11 a er undtaget fra reglerne om regulering, idet domstolene i disse tilfælde har taget stilling til kravets størrelse.

8.4.2 Offererstatningslovens § 6 c

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 6 c har følgende ordlyd:

”Udbetales erstatning og godtgørelse senere end 14 dage efter afgørelsestidspunktet, forrentes beløbet fra udløbet af 14-dages fristen med en årlig rente svarende til renten i rentelovens § 5, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Krav på tort- og krænkelsesgodtgørelse og godtgørelse til efterladte, der tilkendes af Erstatningsnævnet, forrentes efter reglerne i § 16 i lov om erstatningsansvar.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 omfatter ikke krav mod skadevolder på erstatning og godtgørelse, som er afgjort ved dom, jf. § 11 a.”

Det følger af offererstatningslovens § 6 c, stk. 1, at erstatning og godtgørelse, der tilkendes efter offererstatningsloven, og som udbetales senere end 14 dage efter afgørelsestidspunktet, forrentes fra udløbet af 14-dagesfristen med en årlig rente svarende til

renten i rentelovens § 5. Ændringen medfører, at forrentningen ikke sker fra forfaldstidspunktet, som det tidligere var tilfældet. Fristen på 14 dage er sat ud fra et hensyn til at sikre, at ansøger ikke skal vente unødigt længe på at få sin erstatning eller godtgørelse udbetalt, uden at der påløber renter. Der sker dog ikke forrentning i de tilfælde, hvor Civilstyrelsen grundet ansøgers forhold ikke kan udbetale den tilkendte erstatning inden for fristen på 14 dage.

I medfør af offererstatningslovens § 6 c, stk. 2, skal krav på tort- og krænkelsesgodtgørelse og godtgørelse til efterladte, der tilkendes af Erstatningsnævnet, fortsat forrentes efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 16.

Det følger af offererstatningslovens § 6 c, stk. 3, at retskrav efter offererstatningslovens § 11 a, er undtaget fra reglerne om forrentning i § 6 c, stk. 1 og 2, idet domstolene i disse tilfælde har taget stilling til kravets størrelse og forrentningen af kravene.

8.5 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 7 – DÆKNING FRA ANDEN SIDE

Efter offererstatningslovens § 7, stk. 1, betaler nævnet ikke erstatning, hvis ansøgers skade godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelser eller andre ydelser, der har karakter af virkelig skadeserstatning.

Det følger af offererstatningslovens § 11 c, stk. 1, at nævnet ikke træffer afgørelse, før det er konstateret, om skaden dækkes fra anden side, jf. offererstatningslovens § 7.

Nævnets afgørelse om erstatning skal derfor som udgangspunkt afvente en undersøgelse af eventuelle forsikringsforhold i den enkelte sag. Af hensyn til sagens fremdrift skal nævnet dog i medfør af offererstatningslovens § 11 c, stk. 2, træffe afgørelse uden først at undersøge, om skadevolder eventuelt har en ansvarsforsikring, hvis skadevolderen er under 14 år eller er omfattet af straffelovens §§ 16 eller 69.

Nævnet vil dog fortsat henvise ansøgeren til at søge erstatning ved skadevolders ansvarsforsikring, hvis det for eksempel i forbindelse med sagens indsendelse til nævnet bliver oplyst, at skadevolderen har en ansvarsforsikring. Ansøgeren bliver i den forbindelse vejledt om muligheden for genoptagelse af sagen hos nævnet, hvis forsikrings-selskabet ikke vil anerkende erstatningspligten.

I de tilfælde, hvor nævnet efter at have tilkendt erstatning til en ansøger fra Civilstyrelsens regreskontor får oplysning om, at skadevolderen har en privattegnede ansvarsforsikring, der har anerkendt at påtage sig erstatningsansvaret, vil nævnet efter en høring af ansøgeren henvise yderligere krav til ansvarsforsikringen.

Nævnet betaler ikke erstatning, hvis skaden er en arbejdsskade og dækkes af arbejdsgiverens lovpligtige forsikring, jf. arbejdsskadesikringslovens § 77 og erstatningsansvarslovens § 30, hvoraf fremgår, at "Ydelser i henhold til loven [arbejdsskadesikringsloven] kan ikke danne grundlag for regreskrav mod en skadevolder, der har pådraget sig erstatningspligt over for skadelidte eller dennes efterladte. Skadelidtes eller dennes efterladtes krav mod den erstatningsansvarlige nedsættes i det omfang, forsikrings-selskabet har betalt eller er pligtig at betale erstatning til de pågældende efter denne lov".

Derudover betaler nævnet ikke erstatning, hvis skaden er omfattet af andre lovpligtige ansvarsforsikringer. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.4.

Endelig betaler nævnet ikke erstatning, hvis skaden er forvoldt af en udlænding, der på gerningstidspunktet var omfattet af bekendtgørelse nr. 384 af 25. april 2006 om statens hæftelsesansvar for skader, som udlændinge, der opholder sig her i landet og er omfattet af udlændingelovens § 42 a, stk. 1 eller 2, jf. stk. 3, forvolder på andre eller andres ejendele. Nævnet vil derfor i disse sager henvise skadelidte til at rette henvendelse til Udlændingestyrelsen.

Hvis Udlændingestyrelsen herefter træffer afgørelse om, at skadevolderen på gerningstidspunktet ikke var omfattet af bekendtgørelse nr. 384 af 25. april 2006, tages sagen efter ansøgning på ny under behandling i nævnet.

8.6 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 9, STK. 2 – KRAV UNDER 3.500 KR.

Offererstatningsloven blev ved lov nr. 486 af 30. april 2019 ændret, således at der nu i medfør af offererstatningslovens § 9, stk. 2, er mulighed for en hurtig tilkendelse af erstatning og/eller godtgørelse i sager, hvor kravet har en værdi på indtil 3.500 kr.

I sager, hvor kravet samlet set ikke udgør mere end 3.500 kr., skal Erstatningsnævnet alene vurdere, om kravet er fremsat som følge af en personskade pådraget ved overtrædelse af straffeloven eller lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, jf. § 1 i offererstatningsloven, og om kravet er fremsat inden for fristerne i offererstatningslovens § 13.

Såfremt betingelserne i disse to bestemmelser er opfyldt, skal Erstatningsnævnet ikke undersøge, om betingelserne i lovens øvrige bestemmelser, herunder §§ 6 a, 7 og 10 i offererstatningsloven, er opfyldt. Erstatningsnævnet skal i øvrigt ikke indhente dokumentation for kravet.

Det gælder dog, at der ikke kan tilkendes erstatning eller godtgørelse, hvis det er åbenbart, at lovens øvrige betingelser ikke er opfyldt, herunder bl.a. offererstatningslovens § 6 a om skadelidtes medvirken til skaden eller accept af risiko.

Der skal være tale om ét samlet krav på indtil 3.500 kr., som udgør alle de krav, som skadelidte havde, og som skadelidte var bekendt med på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat over for Erstatningsnævnet.

Hvis skadelidte efter indgivelse af ansøgningen bliver bekendt med yderligere krav, kan disse krav fremsættes efterfølgende. Såfremt det samlede krav herefter overstiger 3.500 kr., vil lovens øvrige betingelser gælde.

Hvis skadelidte efter indgivelse af ansøgningen fremsætter yderligere krav, som skadelidte allerede var bekendt med, da den første ansøgning blev fremsendt til Erstatningsnævnet, og det samlede krav herefter overstiger 3.500 kr., skal Erstatningsnævnet foretage en fuld prøvelse af hele det samlede krav.

Erstatningsnævnet vil kunne kræve et allerede udbetalt beløb tilbagebetalt i medfør af offererstatningslovens § 18, såfremt det er betalt med urette.

Kravet forrentes, såfremt tilkendelse af kravet er bestemt ved dom (§ 11 a i offererstatningsloven).

Pr. 1. januar 2023 er beløbsgrænsen i offererstatningslovens § 9, stk. 2, for første gang opreguleret fra 3.500 kr. til 4.000 kr. i medfør af erstatningsansvarslovens § 15.

8.7 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 10 – POLITIANMELDELSE MV.

8.7.1 For sen eller manglende politianmeldelse

Efter offererstatningslovens § 10 er det som udgangspunkt en betingelse for at få erstatning fra staten, at straffelovsovertrædelsen er anmeldt til politiet inden for 72 timer fra straffelovsovertrædelsens ophør.

Ved anmeldelse forstås en anmodning til politiet om at efterforske en sag. I mere alvorlige sager vil det sjældent være nødvendigt at fremsætte en udtrykkelig anmodning om efterforskning, men i mindre alvorlige sager vil det derimod som regel være nødvendigt. Den omstændighed, at politiet har været til stede og måske også har talt med den forurettede, vil dermed ikke altid være tilstrækkelig til at anse forbrydelsen for anmeldt.

Der er mulighed for at dispensere fra en overskridelse af anmeldelsesfristen, såfremt forholdene taler for det, jf. offererstatningslovens § 10, stk. 3.

Som følge heraf ser Erstatningsnævnet i de fleste tilfælde bort fra kravet om anmeldelse inden for 72 timer, hvis det på trods af den sene anmeldelse lykkes at pågribe og retsforfølge skadevolderen.

Der kan også i andre situationer være grundlag for at dispensere fra kravet om politianmeldelse inden for 72 timer. For eksempler på tilfælde, hvor nævnet har dispenseret, henvises til nævnets årsberetning for 2016, pkt. 7.5.1.

Frygt for repressalier er efter lovens forarbejder⁷ ikke en gyldig grund til at undlade at foretage politianmeldelse uden unødigt ophold, nu inden for 72 timer.

Ved lov nr. 140 af 28. februar 2018⁸ blev fristen i offererstatningslovens § 10 ophævet i forhold til sager om voldtægt (§ 216) og incest (§ 210), sager om mere alvorlige sædelighedsforbrydelser begået over for børn (§§ 222-227 og § 225, jf. §§ 222-227) samt visse sædelighedsforbrydelser begået over for en person under 18 år (§§ 218-221 og § 225, jf. §§ 218-221).

Som følge af lovændringen ses derfor bort fra den fastsatte frist i offererstatningslovens § 10, stk. 1, i sager om voldtægt og incest – uanset om den forurettede er mindreårig – samt i sager om seksuelle forbrydelser begået over for mindreårige. Lovændringen vedrører alene 72-timersfristen, og det forudsættes fortsat at være en betingelse, at

⁷ Betænkning 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, side 37, 2. sp.

⁸ Lov om ændring af straffeloven, lov om forældelse af fordringer, lov om erstatningsansvar og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

straffelovsovertrædelsen politianmeldes. Fristen blev ophævet med virkning for skader forvoldt ved straffelovsovertrædelser begået efter den 1. april 2016.

Vedrørende plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden henvises til pkt. 8.8.

I 2022 blev der afsagt en dom af Vestre Landsret (U.2022.1861 V), som angik prøvelse af nævnets afgørelse vedrørende offererstatningslovens § 10, stk. 1. Retssagen omhandlede, hvorvidt nævnet burde have dispenseret fra kravet om politianmeldelse inden for 72 timer.

Sagen omhandlede en ansøger, som var blevet udsat for vold foran en restaurant. Ansøger tog efterfølgende direkte på skadestuen, og han opsøgte også sin praktiserende læge to gange inden for 72-timersfristen. Ansøger oplyste over for nævnet, at han dagen efter hændelsen havde kontaktet politiet, som havde bedt ham om at kontakte restauranten, hvor overfaldet skete, for at indhente videoovervågning. Politiet havde imidlertid ikke registreret en henvendelse fra ansøger. Ansøger anmeldte først overfaldet til politiet seks timer efter udløbet af 72-timersfristen. Nævnet meddelte afslag på ansøgningen og lagde vægt på, at forholdet var anmeldt efter 72 timer, og at der ikke var undskyldelige omstændigheder, der kunne begrunde en dispensation, idet ansøger havde haft smerter siden overfaldet, og at der derfor ikke var tale om pludseligt opståede smerter. Ansøger stævnedes herefter nævnet.

Byretten afsagde dom i sagen den 19. januar 2021, hvorved nævnet fik medhold. Byretten lagde vægt på, at ansøger ikke havde været forhindret i at foretage anmeldelse inden for fristens udløb. Retten lagde endvidere vægt på, at ansøger efter sin egen forklaring havde været i stand til at kontakte politiet telefonisk, ligesom han havde været ved egen læge. Endelig lagde byretten vægt på, at ansøgers forklaring om sin fysiske og psykiske tilstand i dagene efter overfaldet ikke kunne begrunde, at nævnet burde have set bort fra fristen i offererstatningslovens § 10, stk. 1. Ansøger ankede dommen til Vestre Landsret.

Vestre Landsret afsagde herefter dom i sagen den 28. februar 2022, hvorved landsretten tog ansøgers påstand om, at nævnet burde have dispenseret fra kravet om anmeldelse inden for 72 timer, til følge.

Landsretten lagde vægt på, at ansøger under hovedforhandlingen for landsretten havde forklaret, at han var af den opfattelse, at han anmeldte overfaldet, da han telefonisk kontaktede politiet, i hvilken forbindelse politiet bad ham om selv at indhente videoovervågningen fra restauranten. Landsretten lagde desuden vægt på, at ansøger under hovedforhandlingen havde forklaret, at han ved den telefoniske samtale blev bedt om at komme til afhøring ved politiet, når han var klar til det, og at han ikke i den forbindelse blev vejledt om, at der var en anmeldelsesfrist.

Landsretten anførte, at ansøger under retssagen havde godtgjort, at det ikke havde haft efterforskningsmæssig betydning, at han først anmeldte overfaldet seks timer efter anmeldelsesfristens udløb. Landsretten fandt herefter ud fra en samlet og konkret vurdering af sagens øvrige omstændigheder, herunder at ansøger inden for fristen kontaktede politiet, som bad ham foretage nærmere undersøgelser, at forholdene talte for at fravige fristen i offererstatningslovens § 10, stk. 1, jf. stk. 3.

Nævnet ansøgte efterfølgende Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at anke sagen til Højesteret. Nævnet anførte i ansøgningen blandt andet, at landsrettens vurdering af sagens faktiske omstændigheder var forkert, idet der ikke var oplysninger i sagen, der understøttede, at ansøger havde kontaktet politiet, eller at politiet skulle have bedt ansøger om selv at indhente videoovervågning i sagen. Nævnet anførte endvidere, at det principielle spørgsmål i sagen angik, i hvilket omfang, det er et relevant kriterium, hvorvidt en for sen anmeldelse har haft efterforskningsmæssig betydning, når det skal vurderes, om der er grundlag for at dispensere fra anmeldelsesfristen.

Procesbevillingsnævnet meddelte ved afgørelse af 19. august 2022, at der ikke kunne gives tilladelse til anke til Højesteret.

Det er nævnets opfattelse, at der ved vurderingen af, om der kan dispenseres fra kravet om anmeldelse inden for 72 timer, ikke kan lægges vægt på, hvorvidt den sene anmeldelse har haft efterforskningsmæssig betydning. Erstatningsnævnet kan dispensere fra en for sen anmeldelse, hvis den sene anmeldelse ikke havde efterforskningsmæssig betydning i den forstand, at det på trods heraf er lykkedes politiet at pågribe og retsforfølge skadevolderen. Dette medfører efter nævnets opfattelse imidlertid ikke, at nævnet, i det tilfælde, hvor skadevolderen ikke findes, skal dispensere fra anmeldelsesfristen, alene som følge af, at den sene anmeldelse vurderes ikke at have haft betydning for politiets efterforskning. En sådan praksis vil i realiteten indebære, at kravet om politianmeldelse inden for 72 timer sættes ud af kraft. Nævnet vil i øvrigt i langt de fleste sager ikke havde mulighed for at foretage en sådan kontrafaktisk vurdering, da det sjældent vil være muligt for nævnet at fastlægge, hvorvidt en for sen anmeldelse har haft betydning for politiets efterforskning eller ej.

Procesbevillingsnævnets afslag på nævnets ansøgning om anketilladelse må anses som et udtryk for, at Procesbevillingsnævnet ikke har anset dommen for at være principiel, og det er i øvrigt nævnets opfattelse, at landsrettens dom var begrundet i sagens samlede og konkrete omstændigheder, hvorfor det må betragtes som en meget konkret afgørelse, der ikke har betydning for Erstatningsnævnets praksis i øvrigt.

For nærmere om nævnets praksis vedrørende kravet om politianmeldelse i offererstatningslovens § 10, henvises til nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.6.1.

8.7.2 Manglende medvirken til politiets opklaring af sagen

Kravet i offererstatningslovens § 10, stk. 1, om politianmeldelse indebærer endvidere, at ansøgeren skal have medvirket efter bedste evne til politiets opklaring af sagen. Bevidst fortielse af oplysninger eller lignende modvilje mod at medvirke til sagens opklaring medfører således som udgangspunkt, at der ikke kan tilkendes erstatning i henhold til offererstatningsloven. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019 og 2020, pkt. 7.6.2.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 21-520-10252 Ansøger blev ramt af skud i sit ene ben. Han blev efterfølgende kørt til hospitalet af to venner. Ansøger forklarede til politiet, at han var blevet kørt til Herlev-området af de to venner, men han kunne ikke nærmere beskrive, hvor han var blevet sat af. Ansøger skulle mødes

med en person, som han ikke ønskede at beskrive nærmere. En ukendt person skød herefter ansøger i benet.

Nævnet besluttede at give ansøger afslag på ansøgningen om erstatning, idet ansøger ikke havde medvirket tilstrækkeligt til opklaringen af sagen. I den forbindelse blev der lagt vægt på, at det virkede usandsynligt, at ansøger var blevet transporteret til et sted, som han på ingen måde kunne beskrive, herunder kunne ansøger hverken beskrive, om det var et bebyggelsesområde eller et grønt område. Derudover var ansøger meget modvillig i forbindelse med spørgsmål om, hvem han skulle mødes med. Nævnet vurderede herefter, at ansøgers manglende vilje til at give politiet afgørende oplysninger betød, at der skulle gives afslag på ansøgningen.

8.7.3 Manglende fremsættelse af krav i retten under straffesagen

Efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, er det tillige en betingelse for at få erstatning fra staten, at ansøgeren under en eventuel straffesag mod skadevolderen har nedlagt påstand om erstatning eller taget forbehold herfor i retten.

Betingelsen om, at ansøgeren under en eventuel straffesag mod skadevolderen har nedlagt påstand om erstatning i retten, gælder, uanset at skadelidte efterfølgende anlægger en civil retssag om erstatning. Der henvises til nævnets årsberetning for 2019, pkt. 7.6.3, for en gennemgang af nævnets praksis på området.

Østre Landsret afsagde den 10. august 2020 (U.2020.3455 Ø) dom i en sag om advokatansvar, hvor Erstatningsnævnet var adciteret. Sagen om advokatansvar var foranlediget af en afgørelse fra Erstatningsnævnet, hvor nævnet havde afslået en ansøgning om erstatning for medicinudgifter, tabt arbejdsfortjeneste og tab af erhvervsevne.

Østre Landsret fandt, at Erstatningsnævnets praksis om at stille krav om forbehold for erstatning, der ikke kunne opgøres inden straffesagens behandling i retten, var uden hjemmel i offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, og at nævnet derfor var forpligtet til at behandle krav, som ikke kunne opgøres på tidspunktet for straffesagen mod skadevolderen, selv om der ikke var taget forbehold for disse krav.

Erstatningsnævnet har ændret sin praksis i overensstemmelse med Østre Landsrets dom, således at manglende fremsættelse af et krav i retten under en straffesag, uden at der tages forbehold om senere at gøre kravet gældende, alene medfører, at krav i henhold til offererstatningslovens § 10 ikke kan behandles for så vidt angår den del af kravene, der kunne opgøres på tidspunktet for straffesagens behandling.

Nævnet vil dog dispensere fra betingelsen i offererstatningslovens § 10, stk. 1, hvis ansøgeren ikke har været repræsenteret af en bistandsadvokat. Det gælder dog ikke, hvis ansøgeren direkte adspurgt af anklagemyndigheden eller dommeren har oplyst, at vedkommende ikke har noget erstatningskrav.

8.8 OFFERERSTATNINGSLOVENS §§ 1 OG 10 – PLEJEPERSONALES MV. TILSKADEKOMST I ARBEJDSTIDEN

Plejepersonale, pædagoger, skolelærere og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner, der kommer til skade, f.eks. fordi en patient eller en elev opfører sig truende eller voldeligt, udgør en særlig tilfældegruppe.

Hvis der foreligger en politianmeldelse i en sådan sag, danner politiets efterforskning og eventuelle afgørelse grundlag for nævnets afgørelse om, hvorvidt der har været tale om en straffelovsovertrædelse. I de tilfælde, hvor der er rejst tiltale ved domstolene, følger nævnet naturligvis rettens afgørelse om, hvorvidt der har været tale om en straffelovsovertrædelse, ligesom nævnet efter offererstatningslovens § 11 a følger rettens eventuelle afgørelse om erstatning.

I praksis foretages der ofte ikke politianmeldelse i sådanne sager, ligesom ansøgningen om erstatning ofte først indsendes til Erstatningsnævnet lang tid efter, at hændelsen har fundet sted. Erstatningsnævnet vil i så fald ved modtagelsen af en ansøgning om erstatning i de fleste tilfælde anmode institutionens ledelse om en udtalelse vedrørende det præcise hændelsesforløb i forbindelse med den pågældende hændelse samt om en redegørelse for, hvorfor hændelsen ikke er politianmeldt. Nævnet vil endvidere indhente akterne i arbejdsskadesagen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Nævnet vil herefter tage stilling til, hvorvidt der er grundlag for at dispensere fra kravet om (rettidig) anmeldelse til politiet i offererstatningslovens § 10, stk. 1, 1. led, og dernæst – hvis der er grundlag for at dispensere – tage stilling til, om forholdet kan anses for omfattet af offererstatningsloven i medfør af lovens § 1, det vil sige, om ansøgeren har pådraget sig en personskade som følge af en straffelovsovertrædelse.

8.8.1 Offererstatningslovens § 10

Efter en praksisændring fra 2014, som blev underkendt af Højesteret i 2018 (U.2018.3697 H), har Erstatningsnævnet igen en lempelig praksis for at meddele dispensation fra kravet om politianmeldelse i sager, hvor plejepersonale mv. udsættes for vold eller trusler på deres arbejde.

Den lempelige praksis er i nævnets årsberetning for 2013, pkt. 7.2.2, beskrevet bl.a. således:

”Erstatningsnævnet dispenserer som regel fra kravet i offererstatningslovens § 10, om at episoden skal være politianmeldt inden 72 timer (for handlinger begået før 01-07-2011: ”uden unødigt ophold”, dvs. inden 24 timer). Nævnet følger hermed en henstilling fra Folketingets Retsudvalg i FT 1984-85, tillæg B, sp. 1355, i forbindelse med lovændringen i 1985, hvorved der indførtes retskrav på erstatning efter offererstatningsloven. Det hedder i henstillingen: “[Retsudvalget] finder, at erstatningsnævnet i forbindelse med nævnets samlede vurdering af, om kravet om politianmeldelse i § 10 bør fraviges i de konkrete sager, som måtte blive forelagt for nævnet til afgørelse, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse.”

Har ansøgeren, efter at være blevet opfordret til at indgive politianmeldelse, modsat sig dette eller i øvrigt ikke villet medvirke til sagens oplysning, vil der dog fortsat kunne meddeles ansøgeren afslag i henhold til offererstatningslovens § 10 eller dennes analogi.”

Det betyder, at nævnet f.eks. vil se bort fra kravet om politianmeldelse i sager, hvor ansatte på institutioner mv. er blevet udsat for vold af personer, som er anbragt på institutionen, og hvor den manglende politianmeldelse er begrundet i generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn til beboerne på den pågældende institution, idet inddragelse af politiet i sådanne hændelser vil vanskeliggøre det fortsatte pædagogiske behandlingsarbejde med beboerne på institutionen. Nævnet vil således i praksis dispensere i denne type sager, medmindre ansøger efter at have været opfordret hertil direkte har modsat sig, at episoden anmeldes til politiet.

For en udførlig gennemgang af både nævnets tidligere og nuværende praksis samt en gennemgang af flere genoptagne sager på baggrund af Højesterets dom henvises til nævnets årsberetning for 2018, pkt. 7.6.1.

8.8.2 Offererstatningslovens § 1

Hvis nævnet finder grundlag for at dispensere fra kravet om (rettidig) politianmeldelse, skal nævnet herefter vurdere, om forholdet kan anses for omfattet af offererstatningsloven, dvs. om ansøgeren har pådraget sig en personskade som følge af en straffelovsovertrædelse.

Det kan imidlertid være en vanskelig vurdering at foretage i disse sager. Det skyldes, at manglende politianmeldelse af et hændelsesforløb selvsagt også betyder, at der ikke foretages politimæssig efterforskning, herunder afhøring af relevante personer. Da nævnet ofte først modtager en ansøgning om erstatning lang tid efter, at hændelsen har fundet sted, kan det endvidere være vanskeligt at få en brugbar udtalelse fra ledelsen eller andre om det præcise hændelsesforløb. Der kan således være sket udskiftninger blandt personalet, der medfører, at ingen kender nærmere til sagen, ligesom manglende optegnelser af hændelsen hos arbejdsgiveren fra ansøgeren eller andre kan gøre det vanskeligt for institutionen at redegøre nærmere for hændelsesforløbet. Grundet manglende politianmeldelse vil der endvidere ofte ikke foreligge en forklaring om episoden fra den udpegede skadevolder, herunder om hvordan den pågældende stiller sig i forhold til at skulle have begået en straffelovsovertrædelse. Det betyder, at Erstatningsnævnet i disse sager ofte kun har ansøgers egen forklaring om hændelsen som grundlag for vurderingen.

Dette kan være medvirkende til, at Erstatningsnævnet ikke med tilstrækkelig sikkerhed vil kunne anse skadevolders adfærd for en straffelovsovertrædelse, hvorefter hændelsen ikke kan anses for omfattet af offererstatningsloven. Er en ansøgning om erstatning indgivet lang tid efter den hændelse, der har udløst erstatningskravet, og understøttes ansøgers beskrivelse af hændelsen ikke af optegnelser eller notater, der er gjort umiddelbart efter eller i forbindelse med denne, eller af andre forhold, der virker overbevisende, kan nævnet som udgangspunkt ikke anse det for godtgjort, at ansøgeren har været udsat for en straffelovsovertrædelse.

Kun hvor der er tale om en konkret hændelse, der udgør en overtrædelse af straffeloven fra f.eks. patientens eller elevens side, kan hændelsen dækkes efter offererstatningsloven. Det indebærer, at der skal foreligge fornødent forsæt.

Som omtalt i årsberetningen for 2017 fandt Højesteret ved dom af 19. oktober 2017 (U.2018.491 H), at en hændelse, hvor en ansat på et bosted for personer med autisme blev ramt af et slag fra en beboer, som var svært mentalt retarderet, og derfor omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, om utilregnelige personer, udgjorde et forsætligt legemsangreb omfattet af straffelovens § 119, idet en normal gerningsperson under i øvrigt samme omstændigheder ville blive anset for at have begået en forsætlig overtrædelse af bestemmelsen.

Hændelsen var dermed omfattet af offererstatningslovens § 1, stk. 1, og Erstatningsnævnet havde ikke været berettiget til at afvise ansøgningen om erstatning med henvisning til, at der ikke var sket en straffelovsovertrædelse.

Højesteret udtalte i den forbindelse, at der ved vurderingen af, om en utilregnelig person har handlet forsætligt, ikke kan lægges vægt på den pågældendes manglende forståelse eller manglende målbevidsthed. Der foreligger det nødvendige strafferetlige forsæt, når den objektive gerning klart bærer præg af at høre til dem, der tilregnes en normal gerningsperson som forsætlig. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019 og 2020, pkt. 7.7.2.

8.9 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 11 A – RETSKRAV

Efter offererstatningslovens § 11 a, stk. 1, betaler nævnet erstatning i overensstemmelse med en eventuel dom om erstatningsspørgsmålet. Efter § 11 a, stk. 2, gælder dette dog ikke, hvis skadevolder har anerkendt ansøgers erstatningskrav, og kravet derfor ikke er prøvet af retten.

Offererstatningslovens § 11 a har stor praktisk betydning for nævnet. Reglen i stk. 1 er medvirkende til, at nævnet kan afgøre et stort antal sager umiddelbart i forbindelse med modtagelsen af ansøgningen, hvorimod reglen i stk. 2 medfører, at nævnet i andre sager må foretage en selvstændig sagsbehandling, selv om erstatningsspørgsmålet har været bragt frem under straffesagen.

I nogle tilfælde forholder retten sig materielt til et fremsat krav og størrelsen af kravet, selv om kravet er anerkendt størrelsesmæssigt af skadevolder. I sådanne sager vil nævnet som udgangspunkt behandle kravet som et retskrav.

Efter offererstatningslovens § 11 a, stk. 3, kan nævnet uanset reglen i offererstatningslovens § 11 a, stk. 1, tilkende en ansøger en højere erstatning end fastsat ved dom, hvis omstændighederne taler for det. Denne bestemmelse bruges dog sjældent. Se f.eks. årsberetningen for 2003, pkt. 7.5, årsberetningen for 2013, pkt. 7.6 og årsberetningen for 2018, pkt. 7.7.

For nærmere om nævnets praksis henvises endvidere til nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.8.

8.10 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 11 C – STRAFFESAGEN AFSLUTTET

Efter § 11 c, stk. 1, træffer nævnet ikke afgørelse, før straffesagen mod skadevolderen er afgjort ved endelig dom, eller efterforskningen er indstillet af politiet. Nævnets afgørelse udsættes endvidere med henblik på at konstatere, om skaden dækkes fra anden side, jf. § 7, stk. 1.

Nævnet kan efter § 11 c, stk. 2, træffe afgørelse, uanset at straffesagen eller politiets efterforskning ikke er endeligt afsluttet, hvis forholdene taler for det. Bestemmelsen i § 11 c, stk. 2, blev indsat i offererstatningsloven ved lov nr. 486 af 30. april 2019.

Bestemmelsen er en videreførelse af bestemmelsen i § 10 i forretningsordenen for Erstatningsnævnet, jf. bekendtgørelse nr. 824 fra 2013⁹, idet der i lovforarbejderne imidlertid forudsættes en udvidelse af praksis knyttet til § 11 c, stk. 2.

Det forudsættes således, at Erstatningsnævnet i videre omfang vil anvende muligheden for at træffe afgørelse om erstatning og godtgørelse, selv om straffesagen mod skadevolderen ikke er afgjort ved endelig dom, når hensynet til offeret taler herfor. Det kan eksempelvis være tilfældet i sager, hvor lovovertrædelsen er begået af flere gerningsmænd, og hvor straffesagen mod en eller flere af gerningsmændene er endeligt afgjort, men hvor sagen mod en eller flere af de øvrige gerningsmænd endnu ikke er afgjort. Der kan endvidere være tale om tilfælde, hvor gerningsmanden er dømt i 1. instans og alene har anket udmålingen af straffen, således at skyldsspørgsmålet er endeligt afgjort. Det forudsættes i øvrigt, at nævnets hidtidige praksis videreføres, hvorefter der også kan træffes afgørelse i sager, hvor gerningsmanden ikke kan findes, og der er tale om en meget alvorlig lovovertrædelse, typisk drab, hvor der af hensyn til de efterladte kan være et særligt behov for at tage stilling til erstatningskrav som for eksempel begravelsesudgifter. Nævnets afgørelse vil altid bero på en konkret vurdering i den enkelte sag med afsæt i hensynet til ansøger. Se f.eks. årsberetningen for 2020, pkt. 7.9.

For nærmere om nævnets praksis henvises til nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.9.

8.11 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 13 – TOÅRSFRISTEN

Efter offererstatningslovens § 13, stk. 1, kan nævnet ikke behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde. Hvis der er afsagt dom i sagen, regnes fristen, fra straffedommen var endelig. Hvis politiet har efterforsket sagen, uden at der efterfølgende er ført en straffesag, regnes fristen fra tidspunktet for politiets afgørelse om indstilling af efterforskningen, jf. stk. 2. Se i den forbindelse nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.10.

Som omtalt i årsberetningen for 2017 blev det ved Højesterets dom af 19. oktober 2017 (U.2018.491 H) fastslået, at erstatningskrav i anledning af et strafbart forhold, der rettes mod staten efter offererstatningsloven, ikke er omfattet af forældelsesreglerne i forældelsesloven men derimod er reguleret af offererstatningslovens § 13. De almindelige formueretlige forældelsesregler, herunder 1-årsfristen i forældelseslovens § 21, finder derfor ikke anvendelse i forhold til erstatningskrav efter offererstatningsloven.

⁹ Nu bekendtgørelse nr. 773 af 29-04-2021

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 13, stk. 2, er reelt en kodificering af Erstatningsnævnets mangeårige praksis. Der henvises i den forbindelse til tidligere årsberetninger, f.eks. årsberetningen for 2010, pkt. 7.7 samt årsberetningen for 2016, pkt. 7.8.

Offererstatningslovens § 13, stk. 3, blev ændret ved lov nr. 486 af 30. april 2019 om ændring af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Bestemmelsen har nu følgende ordlyd:

”Stk. 3. Hvis nævnet har truffet endelig afgørelse om erstatning eller godtgørelse, kan nævnet ikke behandle yderligere krav fra samme ansøger vedrørende samme lovovertrædelse, hvis det nye krav fremsættes, mere end 2 år efter at nævnet har truffet endelig afgørelse. Hvis ansøgeren først senere indså eller burde indse eksistensen af det nye krav, regnes fristen i 1. pkt. fra dette tidspunkt. Hvis nævnet anmoder om dokumentation for et fremsat krav og dokumentation ikke er fremsendt senest 2 år efter nævnets endelige afgørelse, kan nævnet ikke behandle kravet. 1.-3. pkt. kan fraviges, hvis der foreligger særlige grunde.”

Lovændringen trådte i kraft den 1. maj 2019 og gælder for alle afgørelser, der træffes fra og med den 1. maj 2019, uanset hvornår ansøgningen er indgivet.

Ifølge bemærkningerne til ændringsloven var der behov for en ny formulering af bestemmelsen for at sikre en mere rimelig og klar retsstilling til gavn for ofrene, idet formuleringen af den hidtidige bestemmelse og bemærkningerne hertil gav anledning til tvivl om bestemmelsens anvendelsesområde. Samtidig kunne det virke uforståeligt for et offer, at vedkommende kunne blive afskåret fra at fremsætte yderligere krav om erstatning eller godtgørelse, så længe en sag verserede ved Erstatningsnævnet.

Ved endelig afgørelse forstås efter lovbemærkningerne det tidspunkt, hvor Erstatningsnævnet har behandlet og truffet afgørelse om samtlige krav fremsat af ansøgeren vedrørende samme lovovertrædelse, og hvor der således efter nævnets afgørelse ikke længere verserer en sag ved nævnet.

Videre fremgår det af lovbemærkningerne, at så længe sagen verserer ved Erstatningsnævnet, og der ikke er truffet endelig afgørelse om samtlige fremsatte krav vedrørende samme lovovertrædelse, vil ansøgeren kunne fremsætte yderligere krav i sagen. Det gælder, uanset hvor længe sagen er under behandling.

Ved den nye formulering fastslås det endvidere, at hvis nævnet har anmodet om dokumentation for et fremsat krav, og dokumentation ikke er fremsendt senest 2 år efter nævnets endelige afgørelse, kan nævnet ikke behandle kravet.

Det er i lovbemærkningerne til ændringsloven forudsat, at nævnet fremover i sine afgørelser vejleder ansøgeren om, hvilke frister der gælder for fremsættelse af eventuelle yderligere krav om erstatning og godtgørelse vedrørende samme lovovertrædelse. Samtidig er det forudsat, at nævnet i sin endelige afgørelse vil gøre ansøgeren opmærksom på de krav, hvor nævnet ikke har tilkendt erstatning eller godtgørelse som følge af

manglende dokumentation, og hvor nævnets anmodning om (yderligere) dokumentation ikke er efterkommet af ansøgeren. Nævnet bør i disse tilfælde oplyse, at nævnet kan behandle det/de pågældende krav, hvis ansøgeren inden for 2 år efter afgørelsen indsender dokumentation.

Nævnet har efter ikrafttræden af ændringsloven i overensstemmelse med lovbemærkningerne udvidet sin vejledningspraksis i forbindelse med nævnets endelige afgørelse, som afslutter sagen. Se i den forbindelse nævnets årsberetning for 2019 pkt. 7.10.

I 2021 er der afsagt to principielle domme, som angår prøvelse af nævnets afgørelser vedrørende offererstatningslovens dagældende § 13, stk. 3. Den 7. april 2022 afsagde Højesteret endnu en principiel dom om samme bestemmelse. Dommene er nærmere omtalt i nævnets årsberetning for 2021.

På baggrund af de afsagte domme vedrørende offererstatningslovens dagældende § 13, stk. 3, besluttede nævnet at gennemgå tidligere afgørelser, hvor der var meddelt afslag i medfør af bestemmelsen. Nævnet besluttede desuden at tilbyde ansøgere at genoptage tidligere meddelte afslag i sager, hvor det fremgik af sagernes oplysninger, at nævnet inden udløbet af 2-års-risten havde en viden om, at der kunne være yderligere åbenlyse krav, og hvor nævnet samtidig havde forsømt at vejlede herom i tilstrækkeligt omfang.

I sager, hvor der var meddelt afslag i medfør af offererstatningslovens § 13, stk. 3, som følge af, at ansøger ikke havde fremsendt den anmodede dokumentation, besluttede nævnet på samme vis at tilbyde genoptagelse, medmindre der i forbindelse med anmodningen om dokumentation blev fastsat en frist for indsendelse heraf samt en oplysning om, at nævnet efter fristens udløb ville træffe afgørelse på det foreliggende grundlag, og nævnet i overensstemmelse hermed havde truffet afgørelse på det da foreliggende grundlag.

Nævnet har efterfølgende sendt tilbud om genoptagelse ud i ca. 30 sager, hvor der har været grund til en ny vurdering af sagen set i lyset af de afsagte domme. I henvendelserne fra nævnet er det understreget, at en genoptagelse ikke i sig selv betyder, at nævnet finder grundlag for at udbetale erstatning, men at nævnet i givet fald vil vurdere sagen på ny i lyset af de afsagte domme.

8.12 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 14, STK. 1 – SAGENS OPLYSNING VED NÆVNET

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 14 regulerer sammen med blandt andet nævnets forretningsorden¹⁰ behandlingen i nævnet af ansøgninger i henhold til offererstatningsloven.

Efter § 14, stk. 1, kan nævnet opfordre ansøgeren til at medvirke til sagens oplysning, f.eks. ved personligt fremmøde for nævnet, og ved at lade sig undersøge af en læge og om fornødent, eventuelt ved indlæggelse, at lade sig undergive observation og behandling.

¹⁰ Bekendtgørelse nr. 773 af 29-04-2021

Nævnet kan endvidere afkræve andre, der har kendskab til forholdene, oplysninger, der må anses for nødvendige. Nævnet kan bl.a. indhente sygehusjournaler og akter fra arbejdsskadesager mv.

Ved Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9278 af 29. april 2021 til politiet og anklagemyndigheden om vejledning af ofre om offererstatning og indsendelse af sager til Erstatningsnævnet mv., pkt. 8, er det blandt andet præciseret, at nævnet i sager, hvor der undtagelsesvis kan være behov for yderligere oplysninger, er berettiget til at rette henvendelse til den relevante politikreds med henblik på, at der til brug for nævnets behandling af erstatningsspørgsmålet foretages yderligere undersøgelser i sagen, uanset at politiets efterforskning i sagen er afsluttet.

Nævnet vurderer i det enkelte tilfælde, om en sag er tilstrækkeligt oplyst gennem politiets dokumenter, eller om der f.eks. er behov for, at nævnet indhenter og gennemser eventuelt yderligere materiale i form af lydoptagelser, videomateriale eller lignende. Det vil endvidere efter omstændighederne blive overvejet, om nævnet skal bede politiet om at foretage yderligere undersøgelser i sagen.

8.13 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 15, STK. 2 – ADVOKATUDGIFTER MV.

Efter offererstatningslovens § 15, stk. 2, kan nævnet i særlige tilfælde bestemme, at ansøgeren helt eller delvist skal have dækket udgifter, som vedkommende har afholdt i anledning af sagens behandling ved nævnet.

Erstatning for udgifter til advokatbistand fastsættes efter praksis skønsmæssigt og blandt andet under hensyntagen til sagens samlede værdi. I særlige tilfælde fastsættes erstatningen i forhold til anvendt tidsforbrug. I de tilfælde, hvor advokaten har været beskikket som bistandsadvokat for ansøger, tilkender nævnet dog alene eventuelle merudgifter, der med rimelighed er påløbet efter sagens afslutning i retten.

Bistandsadvokatens opgaver er beskrevet blandt andet i betænkning 1102/1987 om forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, side 42. Heraf fremgår om bistandsadvokatens opgaver følgende: "At bistå ved opgørelse af den forurettedes erstatningskrav og eventuelt søge erstatning betalt af det offentlige via Erstatningsnævnet."

Se f.eks. nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.12.

Bestemmelsen giver alene hjemmel til at erstatte ansøgerens egne udgifter til advokatbistand. Nævnet kan derfor ikke tilkende erstatning for udgifter til advokatbistand, hvis det er andre end ansøgeren selv, som afholder udgiften. Muligheden for erstatning afhænger derfor af, at det er ansøgeren selv, som har lidt et økonomisk tab ved at lade en advokat repræsentere sig.

I praksis ses problemstillingen oftest i den situation, hvor ansøgers fagforening antager en advokat til at behandle sagen ved nævnet og afholder udgifterne i den forbindelse. I den situation har ansøgeren ikke lidt et økonomisk tab, og der er derfor ikke mulighed for at dække fagforeningens udgifter til advokatbistand.

Vedrørende nævnets praksis henvises til årsberetningen for 2013, pkt. 7.9 samt årsberetningen for 2021, pkt. 8.12.

8.14 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 17 – REGRES

I det omfang Erstatningsnævnet yder erstatning, indtræder staten i skadelidtes krav mod skadevolderen.

Som omtalt i årsberetningen for 2020 overtog Civilstyrelsens økonomikontor den 1. januar 2021 opgaven med at udbetale de af nævnet tilkendte erstatningsbeløb. Civilstyrelsen overtog ligeledes pr. 1. januar 2021 ansvaret for regressagerne fra politiet. Civilstyrelsen foretager derfor en selvstændig juridisk vurdering af, om de erstatningsretlige betingelser for at gøre krav gældende mod skadevolderen er opfyldt. Spørgsmålet om, hvorvidt staten i sidste ende beslutter at gøre regres mod skadevolderen, ligger derfor uden for Erstatningsnævnets virke.

Hvis der foreligger et tvangsfuldbyrdesgrundlag, jf. retsplejelovens § 478, kan kravet inddrives efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter mv. og ved indeholdelse i pågældendes indtægter efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

8.15 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 18 – TILBAGEBETALING TIL NÆVNET

Har ansøger givet urigtige oplysninger eller fortiet omstændigheder af betydning for erstatningen, kan beløb, som er modtaget med urette, kræves tilbagebetalt i medfør af offererstatningslovens § 18, stk. 1. Efter stk. 2 i bestemmelsen kan tilbagebetaling endvidere kræves, i det omfang skaden senere godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelse eller andre ydelser, der har karakter af virkelig skadeserstatning. For nævnets praksis, se f.eks. årsberetningen for 2012, pkt. 7.10.

8.16 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS § 1 - PERSONSKADEERSTATNING

8.16.1 Helbredelsesudgifter

Nævnet kan i medfør af erstatningsansvarslovens § 1 tilkende erstatning for helbredelsesudgifter, såfremt der er tale om udgifter til nødvendig og rimelig behandling, der har til formål at helbrede skadelidte, eller som står i forbindelse hermed. Der kan tillige efter en konkret vurdering tilkendes erstatning for udgifter til behandling mv., som bidrager til at opretholde ansøgers funktionsniveau, selv om der ikke er tale om behandling af egentlig helbredende karakter.

Behandlingen skal være almindeligt anerkendt og lægehenvist, f.eks. psykologbehandling og fysioterapi. Endvidere er nødvendig tandlægebehandling omfattet. Endelig tilkendes erstatning for udgifter i forbindelse med transport til og fra behandlingen.

For så vidt angår udgifter til behandling på privathospital el.lign. henvises der til nævnets årsberetning for 2005, pkt. 7.10.1.

For børn og unge kan det have en afgørende betydning for bedring af helbredstilstanden, at den pågældendes mor eller far kan være til stede på hospitalet eller deltage i en genoptræning. I sådanne særlige tilfælde kan vedkommendes indtægtstab dækkes helt eller delvis i medfør af erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1.

Nævnet har i en sag fra 2020 haft anledning til at vurdere et grænsetilfælde i forhold til, i hvilke tilfælde der kan tilkendes erstatning for helbredelsesudgifter, og hvilke former for behandling der er omfattet af bestemmelsen. Se i den forbindelse nævnets årsberetning for 2020, pkt. 7.15.1.

8.16.2 "Andet tab"

I medfør af erstatningsansvarslovens § 1 kan der efter omstændighederne tilkendes erstatning for "andet tab", som skadelidte måtte have lidt som følge af hændelsen.

Der kan f.eks. tilkendes erstatning for forlængelse af uddannelse eller tab af skoleår. Det er normalt en forudsætning herfor, at det ved lægeerklæring samt erklæring fra uddannelsesstedet dokumenteres, at det er følgerne efter hændelsen, der er årsag til forsinkelsen i ansøgers uddannelsesforløb. Det er endvidere en forudsætning, at ansøgeren har afsluttet uddannelsen.

I nævnets tidligere årsberetninger er refereret flere afgørelser vedrørende erstatning for tab af skoleår/forlængelse af uddannelse, f.eks. årsberetningen for 2001, pkt. 6.10.

Nævnet besluttede i 2012 at regulere niveauet for erstatning, således at der fremover tilkendes 30.000 kr. for tab af et halvt skoleår og 60.000 kr. for tab af et helt skoleår.

Nævnet besluttede igen i 2020 at regulere niveauet for erstatning, således at der fremover tilkendes 35.000 kr. for tab af et halvt skoleår og 70.000 kr. for tab af et helt skoleår.

Som andet tab er der endvidere efter en konkret vurdering mulighed for at tilkende erstatning for skadelidtes udgifter til ophold på krisecenter eller lignende.

8.17 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 1 A – FREMTIDIGE HELBREDELSSESUDGIFTER

Det følger af erstatningsansvarslovens § 1 a, at erstatning for fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab som følge af hændelsen fastsættes til et kapitalbeløb, som højst kan udgøre den forventede gennemsnitlige årlige udgift ganget med 10.

8.18 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 2 – TABT ARBEJDSFORTJENESTE

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes i medfør af erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, fra skadens indtræden eller fra det tidspunkt, hvor skadelidte har et indkomsttab, og indtil skadelidte kan begynde at arbejde igen.

Efter forarbejderne til bestemmelsen sigtes der med udtrykket "begynde at arbejde igen" til, at skadelidte skal kunne begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. For praksis herom se f.eks. nævnets årsberetning for 2013 og 2016.

Såfremt skadelidte vil lide et erhvervsevnetab på 15 % eller derover, ydes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste indtil det tidspunkt, hvor det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over skadelidtes fremtidige erhvervsevne.

Den 20. december 2022 afsagde Højesteret dom (U.2023.1089 H) i en sag, som omhandlede en arbejdsulykke i 2014. Efter et kommunalt afklaringsforløb blev skadelidte

tilkendt fleksjob, hvorefter skadelidte fik ansættelse i et rengøringsfirma. Henset til at der var tale om et midlertidigt fleksjob, traf Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgørelse om et midlertidigt erhvervsevnetab på 25 % og et endeligt erhvervsevnetab på 20 %. Det fremgår af erstatningsansvarslovens § 2, at erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes indtil det tidspunkt, hvor det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over skadelidtes fremtidige erhvervsevne. Spørgsmålet i sagen var, om en såkaldt "delt" afgørelse om erhvervsevnetabet var tilstrækkeligt til at standse retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Højesteret nåede frem til, at retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ophørte på virkningstidspunktet for Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelse om et varigt erhvervsevnetab på 20 %. Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte det skøn, som Arbejdsmarkedets Erhvervssikring havde foretaget på et forsvarligt grundlag.

Dommen stadfæster den praksis, som allerede blev fulgt af nævnet, nemlig at en delt afgørelse fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring om erhvervsevnetabet som udgangspunkt stopper retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, medmindre vurderingen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring af nævnet vurderes at være sket på et for spin-kelt grundlag.

Det følger af bestemmelsens stk. 2, at der i erstatningen fradrages blandt andet løn under sygdom, dagpenge fra arbejdsgiver eller kommunen samt forsikringsydelse, der har karakter af en virkelig skadeserstatning.

8.19 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 3 – SVIE OG SMERTE

Efter erstatningsansvarslovens § 3, 1. pkt., tilkendes godtgørelse for svie og smerte for hver dag, den skadelidte har været syg og undergivet behandling. Efter bestemmelsens 3. pkt. kan godtgørelsen ikke overstige 50.000 kr. Beløbet reguleres årligt efter lovens § 15, stk. 1, 1. pkt., og udgjorde i 2022 83.000 kr.

Efter praksis må erstatningsansvarslovens § 3 forstås således, at godtgørelsen ophører, når der er grundlag for at skønne over den endelige méngrad, og dette rent faktisk sker. På det tidspunkt, hvor méngraden er fastsat, træder kravet på méngodtgørelse i stedet for kravet på godtgørelse for svie og smerte.

Der kan i særlige tilfælde ske genoptagelse af krav vedrørende godtgørelse for svie og smerte efter erstatningsansvarslovens § 11, stk. 3, i sager, hvor der tidligere er tilkendt godtgørelse for varigt mén, såfremt der er indtrådt en væsentlig og uforudset ændring af ansøgers helbredstilstand. Se i den forbindelse årsberetningen for 2020, pkt. 7.18.

I medfør af erstatningsansvarslovens § 3, 2. pkt., kan der i særlige tilfælde ydes godtgørelse for svie og smerte, selv om skadelidte ikke har været syg. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019 og 2020, pkt. 7.18.

8.20 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 4 – VARIGT MÉN

Efter erstatningsansvarslovens § 4 fastsættes godtgørelse for varigt mén til et kapitalbeløb, der beregnes under hensyn til skadens medicinske art og omfang og de forvoldte

ulemper i skadelidtes personlige livsførelse. Ved en méngrad på under 5 pct. ydes ingen godtgørelse.

Hvis det sandsynliggøres, at ansøger har lidt et varigt mén på mindst 5 pct. som følge af hændelsen, vil nævnet forelægge sagen for Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen med henblik på, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen afgiver en udtalelse om ansøgers méngrad. Udtalelsen er alene vejledende for nævnet, men nævnet vil som altovervejende hovedregel lægge udtalelsen til grund.

Nævnet vil som udgangspunkt afvente, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen har udtalt sig om méngraden, men hvis det anses for sikkert, at ansøger har pådraget sig et betydeligt varigt mén alene som følge af hændelsen, kan nævnet tilkende en á conto erstatning, inden udtalelsen foreligger.

En del af Erstatningsnævnets sager vedrører erstatning som følge af mindre voldsepisoder. Det er nævnets opfattelse, at ansøgere i sådanne sager i langt højere grad end tidligere bliver diagnosticeret med posttraumatisk stresssyndrom (PTSD) med et varigt mén til følge. En konkret sag gav nævnet anledning til at behandle emnet både konkret og mere generelt, herunder at forelægge sagen for Retslægerådet. Se nærmere herom i nævnets årsberetning for 2014, pkt. 7.15. Erstatningsnævnet fandt på baggrund af udtalelsen fra Retslægerådet anledning til mere generelt at bemærke på nævnets hjemmeside, at det er nævnets opfattelse, at mindre voldsepisoder formentlig ikke vil kunne udløse PTSD. Det er således en forudsætning for diagnosen, at skadelidte har været udsat for en voldsepisode af grovere karakter. Et enkelt knytnæveslag, et skub eller lignende vil således efter nævnets opfattelse ikke i sig selv kunne udløse diagnosen PTSD.

8.21 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 5 - ERHVERVSEVNETAB

8.21.1 *Erstatning for erhvervsevnetab – varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde*

Efter erstatningsansvarslovens § 5 tilkommer der skadelidte erstatning for tab af erhvervsevne, hvis en personskade har medført varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. Ved bedømmelsen af erhvervsevnetabet tages der hensyn til skadelidtes muligheder for at skaffe sig indtægt ved sådant arbejde, som med rimelighed kan forlanges af den pågældende efter dennes evner, uddannelse, alder og muligheder for erhvervsmæssig omskoling og genoptræning eller lignende. Skadelidtes erhvervsevnetab beregnes i procent (erhvervsevnetabsprocenten). Der ydes ikke erstatning, såfremt erhvervsevnetabet er mindre end 15 pct.

Hvis det sandsynliggøres, at ansøger har lidt et erhvervsevnetab på mindst 15 pct. som følge af hændelsen, vil nævnet forelægge sagen for Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen med henblik på, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen afgiver en udtalelse om ansøgers erhvervsevnetabsprocent. Udtalelsen er alene vejledende for nævnet, men nævnet vil som altovervejende hovedregel lægge udtalelsen til grund.

Nævnet afventer som udgangspunkt, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen har udtalt sig om erhvervsevnetabsprocenten, men hvis det anses for sikkert, at ansøger har pådraget sig et alvorligt erhvervsevnetab alene som følge af hændelsen, kan nævnet tilkende en á conto erstatning, inden udtalelsen foreligger.

Hvis personskaden er omfattet af såvel arbejdsskadesikringsloven som offererstatningsloven, tilkender nævnet den difference, der måtte være imellem udmåling af erstatning for erhvervsevnetab efter henholdsvis erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven, såfremt erstatningen efter arbejdsskadesikringsloven er mindre end efter erstatningsansvarsloven.

8.22 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS §§ 6-7 – FASTSÆTTELSE AF ERHVERVSEVNETABSERSTATNING

8.22.1 Fastsættelse af årsløn

Efter erstatningsansvarslovens § 6 fastsættes erstatning for tab af erhvervsevne blandt andet på grundlag af ansøgerens årsløn. Årslønnen fastsættes i medfør af samme lovs § 7, stk. 1, som ansøgerens samlede erhvervsindtægt i det år, der går forud for datoen for skadens indtræden. Årslønnen opgøres således ikke i kalenderåret, men fra datoen for hændelsen og et år bagud.

Efter erstatningsansvarslovens § 7, stk. 2, kan årslønnen dog fastsættes skønsmæssigt, når særlige indtægts- eller ansættelsesforhold eller andre særlige forhold har gjort sig gældende.

Som anført i årsberetningen for 2003, pkt. 7.9.1, har nævnet, hvis ansøgeren gennem længere tid kun har haft en vag tilknytning til arbejdsmarkedet, som udgangspunkt anvendt en standardårsløn på 165.000 kr. ved beregningen af erstatning for tab af erhvervsevne. Standardårslønnen kan ikke anvendes, hvis ansøger har en fast tilknytning til arbejdsmarkedet, heller ikke selv om ansøgers faktiske årsløn er lavere end standardårslønnen, jf. nærmere årsberetningen 2004, pkt. 7.9.1.

Nævnet besluttede i 2006 at forhøje standardårslønnen. Nævnet besluttede endvidere i 2007, at nævnet hvert år herefter skal fastlægge størrelsen af standardårslønnen. Nævnet har besluttet følgende forhøjelser af standardårslønnen siden 2006:

210.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2006 eller senere.

220.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2008 eller senere.

225.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2009 eller senere.

230.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2010 eller senere.

235.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2011 eller senere.

240.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2012 eller senere.

245.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2013 eller senere.

250.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2014 eller senere.

255.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2015 eller senere.

260.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2016 eller senere.

260.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2017 eller senere.

265.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2018 eller senere.

270.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2019 eller senere.

270.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2020 eller senere.

275.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2021 eller senere.

275.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2022 eller senere.

280.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 1. januar 2023 eller senere.

For nærmere om nævnets praksis henvises til årsberetningen for 2021, pkt. 8.21.1.

8.23 ERSTATNINGSANSVARSLovens §§ 12-14 – BEGRAVELSESUDGIFTER OG TAB AF FORSØRGER

Efter offererstatningslovens § 2 ydes der erstatning efter erstatningsansvarslovens §§ 12-14 a og § 26, hvis skadelidte afgår ved døden.

Efter erstatningsansvarslovens § 12 skal den, som er erstatningsansvarlig for en andens død, betale erstatning for rimelige begravelsesudgifter og erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger.

Det vejledende maksimumbeløb for rimelige begravelsesudgifter var i år 2022 på 45.000 kr.

Nævnet har i 2023 besluttet at hæve beløbet for, hvad nævnet i praksis anser for "rimelige begravelsesudgifter", fra 45.000 kr. til 55.000 kr. Nævnet, der senest i 2018

hævede det vejledende maksimumbeløb fra 35.000 kr. til 45.000 kr., jf. årsberetningen for 2018, pkt. 7.20, fandt, at det vejledende maksimumbeløb for rimelige begravelsesudgifter passende kunne fastsættes til op mod 55.000 kr. med virkning fra den 1. marts 2023.

Ved beslutningen om at forhøje det beløb, som nævnet anser for "rimelige begravelsesudgifter", lagde nævnet til dels vægt på den almindelige prisudvikling.

Nævnet anser herefter op til 55.000 kr. for rimelige begravelsesudgifter. Særlige omstændigheder omkring dødsfaldet kan dog føre til, at der kan tilkendes et højere beløb.

"Rimelige begravelsesudgifter" omfatter kun udgifterne til selve begravelsen, herunder annoncering, anlæg af gravsted og bespisning af følget. Nævnet betaler ikke erstatning for udgifter til gravstedsvedligeholdelse, sørgetøj og transport til følget.

Hvis afdøde var hjemmehørende i udlandet, kan nævnet udover "rimelige begravelsesudgifter" dog også betale for afdødes – men ikke følgets – transport til udlandet.

Det er i almindelighed en betingelse for at få forsørgertabserstatning, at afdøde i enten faktisk eller retlig henseende var forsørger for ansøgeren på tidspunktet for hændelsen.

Det fremgår af erstatningsansvarslovens § 13, at forsørgertabserstatning til ægtefæller og samleverer udgør et i loven angivet minimumsbeløb, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Sådanne særlige omstændigheder kan f.eks. være, hvis ansøger har bopæl i et land med væsentligt lavere leveomkostninger end Danmark.

8.24 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 14 A – OVERGANGSBELOB

Ved dødsfald tilkommer der i medfør af erstatningsansvarslovens § 14 a en efterladt ægtefælle eller samlever et overgangsbeløb.

Efterlader afdøde sig hverken ægtefælle eller samlever, kan overgangsbeløbet, når særlige omstændigheder taler derfor, tilkendes en anden efterladt person, som i mange år har haft fælles bolig og fælles husholdning med afdøde.

Beløbet vil således kunne udbetales til forældre til større hjemmeboende børn, der bidrog til husholdningen, eller f.eks. til en søster eller bror, som i mange år har haft fælles bolig og husholdning mv. med afdøde.

Overgangsbeløbet ydes som en standardiseret kompensation for de forskellige uforudsete og mere eller mindre dokumenterbare udgifter, der som regel vil være forbundet med en ægtefælles eller samlevers død, f.eks. flytteudgifter, udgifter til bistand i hjemmet, begravelsesudgifter mv. Hvis der udbetales overgangsbeløb, kan den pågældende ikke tillige kræve erstatning for begravelsesudgifter, jf. sidste pkt. i bestemmelsen.

8.25 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 16 – RENTER

Efter erstatningsansvarslovens § 16, stk. 1, kan godtgørelse og erstatning kræves betalt en måned efter, at skadevolderen har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af erstatningens størrelse.

Højesteret afsagde den 4. december 2020 dom (U.2021.1058/2 H) i en sag anlagt af en skadelidt mod Ankenævnet for Patienterstatningen. Højesteret tog i dommen principiel stilling til forrentningstidspunktet efter erstatningsansvarsloven. Højesteret udtalte sig om, hvad der er en rimelig sagsbehandlingstid hos en myndighed, der identificeres med skadevolder, og hvilken betydning det har for rentedatoen efter erstatningsansvarslovens § 16, hvis sagsbehandlingstiden overstiger den rimelige sagsbehandlingstid.

Erstatningsnævnets tidligere praksis vedrørende erstatningsansvarslovens § 16 har været at fastsætte rentedatoen til en måned efter modtagelsen af fornøden dokumentation for et fremsat krav. Ved fastsættelsen af rentedatoen har nævnet ikke generelt inddraget nævnets sagsbehandlingstider, herunder den tid hvor sagen har ventet på at blive taget under behandling. Erstatningsnævnet har som følge af Højesterets dom med virkning fra og med august 2021 ændret sin praksis for fastsættelse af tidspunktet for forrentning. For nærmere beskrivelse af nævnets ændrede praksis henvises til nævnets årsberetning for 2021.

Efter § 16, stk. 1, 2. pkt., er det bestemt, at hvis det, forinden endelig opgørelse kan finde sted, er givet, at skadevolderen i alt fald skal betale en del af det krævede beløb, kan denne del forlanges udbetalt efter reglerne i § 16, stk. 1, 1. pkt. Et sådant udbetalt beløb samt beløb, der er udbetalt som midlertidig erhvervsevnetabserstatning, kan ikke senere kræves tilbagebetalt eller modregnet i andre erstatningsposter, jf. § 16, stk. 1, 3. pkt.

Efter erstatningsansvarslovens § 16, stk. 2, forrentes beløbet fra det tidspunkt, hvor det kan kræves betalt efter stk. 1, med en årlig rente, der svarer til procesrenten, dvs. referencesatsen med et tillæg på 8 pct. Som referencesats anses den officielle udlånsrente, som Nationalbanken har fastsat henholdsvis pr. 1. januar og 1. juli det pågældende år. Rente svarer således til rentesatsen i henhold til renteloven. § 16, stk. 2, blev ændret ved lov nr. 434 af 10. juni 2003 og gælder for rente (med referencesatsen med tillæg af 7 %) af krav, der kan kræves betalt den 1. juli 2003 eller senere. For krav forud for den 1. juli 2003 er rentesatsen diskontoen med tillæg af 5 %. For krav efter 1. marts 2013 er tillægget til referencesatsen 8 %¹¹.

Med virkning fra den 1. juli 2022 er offererstatningsloven¹² ændret med henblik på at forenkle renteberegningen i offererstatningssager.

Lovændringen betyder, at godtgørelses- og erstatningsbeløb skal værdisikres helt frem til tidspunktet for Erstatningsnævnets afgørelse, uanset hvornår skaden er indtruffet, eller tabet er lidt. Lovændringen betyder også, at Erstatningsnævnet først tilkender renter af et godtgørelses- og/eller erstatningsbeløb, hvis beløbet ikke er udbetalt til ansøgeren inden 14 dage efter, at nævnet har truffet afgørelse om beløbet. De nye bestemmelser gælder dog ikke for krav på tort- og krænkelsergodtgørelse, godtgørelse til efterladte og for krav mod skadevolder, som er afgjort ved dom, jf. § 11 a. For nærmere gennemgang af de nye regler om værdisikring henvises til pkt. 8.4 ovenfor.

¹¹ Jf. lov nr. 1244 af 18-12-2012.

¹² Lovforslag nr. L 184 B 2021/2022 vedtaget den 9. juni 2022.

8.26 ARV

Krav på godtgørelse og erstatning falder som udgangspunkt i arv til de efterladte, uanset om skadelidte har gjort kravet gældende inden sin død.

8.27 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 24 – ALMINDELIG LEMPELSESREGEL

Det følger af erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, at erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt.

Af stk. 2 følger det, at der under tilsvarende betingelser som angivet i stk. 1 kan ses helt eller delvis bort fra skadelidtes medvirken til skaden. Ved krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, gælder det samme om afdødes medvirken.

8.28 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 26 – TORTGODTGØRELSE OG KRÆNKELSESGODTGØRELSE

8.28.1 *Frihedsberøvelse og vold*

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale den forurettede godtgørelse for tort. Det vil normalt være en forudsætning, at en frihedsberøvelse kan henføres under straffelovens § 261. Ved voldsforbrydelser i øvrigt kan der kun tilkendes godtgørelse for tort, hvis volden er udøvet under særligt krænkende omstændigheder, som har indebåret en forhånelse, fornædrelse eller ydmygelse af offeret.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 21-520-12107 Ansøger var udsat for grov vold i forbindelse med en fest, idet han blev slået i ansigtet med knyttet hånd af to andre gæster, så han faldt om på jorden. Ansøger blev herefter slået og sparket i ansigtet og på kroppen adskillige gange. Overfaldet på ansøger blev filmet af den ene skadevolder og delt på dennes MyStory på Snapchat. Efterfølgende blev videoen også vist til flere af gæsterne til festen. På videoen kunne man se ansøger med skader i ansigtet, ligesom man kunne se ansøger blive sparket i ryggen og falde til jorden. Nævnet fandt, at optagelse og deling af videoen udgjorde en sådan krænkelse, at der kunne tilkendes godtgørelse for tort. Nævnet fastsatte godtgørelsen til 10.000 kr.

For nærmere om nævnets praksis, se f.eks. nævnets årsberetning for 2012, pkt. 7.21.1, og nævnets årsberetning for 2013, pkt. 7.22.1.

8.28.2 *Forbrydelser mod kønssædeligheden mv.*

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, skal det ved fastsættelsen af tortgodtgørelsen tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 om forbrydelser i familieforhold eller 24 om seksualforbrydelser. Bestemmelsen blev indsat i erstatningsansvarsloven ved lov nr. 463 af 7. juni 2001. Lovændringen tog blandt andet sigte på at fordoble det hidtidige godtgørelsesniveau i sædelighedssager, hvor den strafbare handling er

begået den 1. juli 2002 eller senere, således at udgangspunktet ved udmåling af godtgørelse for tort ved fuldbyrdet voldtægt blev 60-70.000 kr. og omkring det halve ved forsøg på voldtægt.

Som omtalt i nævnets årsberetning for 2016 blev det i forbindelse med ændringen af offererstatningsloven ved lov nr. 412 af 9. maj 2011, hvorved blandt andet lovens § 10 og § 13 blev ændret, overvejet, om der burde ske ændringer af erstatningsansvarslovens regler med henblik på yderligere forhøjelse af de beløb, der i praksis udmåles i godtgørelse for tort. Lovforslaget, som blev vedtaget af Folketinget uden ændringer, indeholdt dog ikke bestemmelser eller henstillinger om ændring af niveauet for tortgodtgørelse. Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er endvidere ændret ved lov nr. 140 af 28. februar 2018, hvorefter tortgodtgørelse i sager om seksuelle krænkelser blev forhøjet med ca. 1/3 i forhold til 2001-ændringen af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, for at tage hensyn til den lønudvikling, der havde fundet sted siden 2002.

Loven trådte i kraft den 1. april 2018 og gælder for skader, der er sket efter den 1. april 2018.

Det fremgår af bemærkningerne¹³ til ændringsloven, at formålet med den nye formulering af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er at hæve niveauet for tortgodtgørelse i sager om seksuelle krænkelser med ca. 1/3 i forhold til niveauerne efter lovændringen i 2001.

Derudover er det i lovens forarbejder forudsat, at udgangspunktet for godtgørelse ved fuldbyrdet voldtægt i 2017-niveau er 100.000 kr., hvilket beløb i meget grove tilfælde kan forhøjes op til 150.000 kr. eller i ganske særlige tilfælde højere. Endvidere er det forudsat, at godtgørelsen ved forsøg på voldtægt i 2017-niveau er på ca. 40.000 til 53.000 kr. Endvidere er det ligeledes forudsat i forhold til krænkelser begået mod mindreårige, at godtgørelsen i 2017-niveau ved incest skal være på minimum ca. 26.000 kr., og at der ved grove tilfælde af seksuelt misbrug over en årrække, hvor der endvidere har været et tillids- eller afhængighedsforhold, skal være en nedre grænse for godtgørelsen på minimum 150.000 kr.

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er herefter ændret ved lov nr. 1719 af 27. februar 2018, hvorefter det ved fastsættelsen af tortgodtgørelse tillægges vægt, om krænkelser er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af visse bestemmelser i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser. Dette gælder dog ikke de overtrædelser, der er nævnt i straffelovens §§ 266-266 b.

Loven trådte i kraft den 1. januar 2019 og gælder for skader, der er sket efter den 1. januar 2019.

Det fremgår af bemærkningerne¹⁴ til ændringsloven, at formålet med den seneste formulering af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er at forhøje niveauet for tortgodt-

¹³ Lovforslag nr. L 31 2017/2018.

¹⁴ Lovforslag nr. L 20 2018/2019

gørelse tre gange i forhold til det hidtidige niveau i visse sager om freds- og ærekrænkelser. Lovændringen er bl.a. relevant i sager om digitale krænkelser i medfør af straffelovens §§ 264 d, der har fundet sted efter den 1. januar 2019.

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er senest ændret ved lov nr. 894 af 21. juni 2022, hvorved det er tilføjet i bestemmelsen, at der ved fastsættelsen af tortgodtgørelse kan lægges vægt på, at krænkelsen er en digital seksuel krænkelse. Med udtrykket "digitale seksuelle krænkelser" forstås i bestemmelsens forstand bl.a. deling eller offentliggørelse af nøgenbilleder eller andet materiale af seksuel karakter, herunder billeder, videoer eller lydspor, som sker via internettet eller andre digitale medier uden samtykke fra den eller de personer, der optræder på materialet. Ifølge forarbejderne tilsigtes det med lovændringen samtidig at give et udgangspunkt for niveauet for tortgodtgørelse i sager om digitale seksuelle krænkelser.

I forarbejderne til de nævnte lovændringer er desuden anført, at domstolene fremover ved fastsættelsen af tortgodtgørelse skal tage hensyn til den almindelige lønudvikling i overensstemmelse med principperne i erstatningsansvarslovens § 15 med det formål at sikre, at godtgørelsesniveauerne ikke stagnerer på 2017- eller 2021-niveau.

Godtgørelsen i de enkelte sager fastsættes ud fra en vurdering af de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. Nævnet lægger i den forbindelse vægt på bl.a. karakteren af de seksuelle krænkelser, den anvendte tvang eller vold, varigheden af forbrydelsen, hvor forbrydelsen er sket, om der har medvirket en eller flere skadevoldere, og – hvis der er tale om forsøg – hvor fremskredent forsøget har været. For nærmere om nævnets praksis se f.eks. årsberetningen for 2015 pkt. 7.22.2, årsberetningen for 2018 pkt. 7.25.2, årsberetningen for 2019 pkt. 7.27.2, årsberetningen for 2020 pkt. 7.27.2 og årsberetningen for 2021, pkt. 8.27.2.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes følgende:

N.j.nr. 21-520-12052 Skadevolder havde i september 2020 videregivet en video af ansøger af seksuel karakter til ansøgers mor. Skadevolder havde desuden i oktober 2020 taget et screenshot af samme video og brugt dette billede, som også var af seksuel karakter af ansøger, som sit profilbillede på Instagram, hvilket gjorde billedet tilgængeligt for en større personkreds. Skadevolder blev i begge forhold dømt for overtrædelse af straffelovens §§ 264 d og 232 ved uberettiget at have videregivet billeder af ansøgers private forhold eller billeder af hende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden.

Ansøger søgte efterfølgende om godtgørelse for tort opgjort til 8.000 kr. for hændelsen i september 2020 og 10.000 kr. for hændelsen i oktober 2020. Nævnet havde ikke fået nogen nærmere beskrivelse af indholdet af videoen og billedet, ud over at det var af seksuel karakter. Nævnet vurderede, at der skulle tilkendes et samlet beløb for de to hændelser og tilkendte ansøger en godtgørelse på 10.000 kr. for tort efter erstatningsansvarslovens § 26,

stk. 1. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på oplysningerne om krænkelserne, herunder karakteren af videredelingen og tilgængeligheden af billedmaterialet.

8.28.3 Digitale seksuelle krænkelser

Digitale seksuelle krænkelser er særegne og adskiller sig fra fysiske forbrydelser, eftersom der i visse tilfælde kan være mange gerningspersoner, der deler den samme video eller det samme billede af en forurettet. Det betyder også, at de enkelte krænkelser muliggør yderligere udbredelse af det krænkende materiale, og at krænkellesperioden kan være meget lang.

I mange tilfælde begås krænkelserne endvidere uafhængigt af hinanden. Det betyder, at selv om det er det samme materiale, der bliver delt, er det ikke nødvendigvis den samme krænkelse. Dette ville være anderledes, hvis der var tale om en forbrydelse begået af flere gerningspersoner i forening.

I det såkaldte "Umbrella-sagskompleks", som omhandler videredeling af videomateriale af seksuel karakter med mindreårige samt fastsættelse af tortgodtgørelse, har Højesteret afsagt to domme om udmåling af tortgodtgørelsen til de forurettede.

I den første dom, U.2019.1232 H, fandt Højesteret, at den tiltalte havde krænket de forurettedes ære og person ved at have videresendt to videoer af de forurettede til i hvert fald 35 personer. Højesteret bemærkede videre, at de forurettedes ære og person ikke alene var blevet krænket af tiltalte, idet sagen indgik i et større sagskompleks. Delingerne i de enkelte sager var sket uafhængigt af hinanden og foregik over en længere periode, men hver deling muliggjorde nye delinger, hvilket var med til at forlænge krænkellesperioden. Højesteret fandt blandt andet, at tortgodtgørelsen måtte fastsættes under hensyntagen til, at andre personer, der måtte blive fundet skyldige i at videredele det samme videomateriale, også kunne blive pålagt at betale godtgørelse til de forurettede, ligesom der i sådanne fremtidige sager måtte tages hensyn til de godtgørelsesbeløb, som allerede måtte være tilkendt de forurettede.

Senest afsagde Højesteret den 12. august 2020 en dom (U.2020.3922 H) vedrørende udmålingen af tortgodtgørelse. Sagen omhandlede, hvorvidt de godtgørelser, som de forurettede hidtil var tilkendt i sagskomplekset, i alt havde en sådan størrelse, at det måtte anses for at kompensere for den samlede tort, som var lidt i anledning af delingen af videomaterialet.

Højesteret fandt, at selv om enhver deling af videomaterialet som udgangspunkt indebærer en krænkelse af de forurettedes ære og person, måtte de allerede tilkendte godtgørelser på mindst 260.000 kr. til den kvindelige forurettede og mindst 53.500 kr. til den mandlige forurettede anses for at kompensere for den samlede tort, som de forurettede lider i anledning af sager som den foreliggende. Herefter skulle der ikke udredes yderligere tortgodtgørelse til de forurettede.

Højesteret bemærkede afslutningsvis, at konsekvensen af afgørelsen er, at der i andre sager vil være skadevoldere, der ikke skal betale godtgørelse for tort, selv om de har krænket de forurettedes ære og person. Ved dommen tog Højesteret imidlertid ikke

stilling til, om der i andre sager – f.eks. på grund af meget omfattende delinger – måtte kunne foreligge sådanne helt særlige omstændigheder, at der kan være grundlag for yderligere tortgodtgørelse.

Nævnet har i praksis vurderet, at der i konkrete sager kan være grundlag for yderligere tortgodtgørelse, såfremt der i sagerne foreligger helt særlige omstændigheder. Se i den forbindelse nævnets årsberetning for 2021, pkt. 8.27.3.

Efter Højesterets seneste dom i Umbrella-sagskomplekset var retstilstanden således, at der kunne fastsættes et "loft" for tortgodtgørelse, når den forurettede måtte anses for at være tilstrækkeligt kompenseret for den samlede lidte tort. Dette gav i praksis anledning til udfordringer, da det som følge heraf ville være vilkårligt, hvilke skadevoldere, der kom til at betale tortgodtgørelse i større sagskomplekser. Det ville f.eks. kunne medføre, at en skadevolder kunne slippe for at udrede tortgodtgørelse til den forurettede, alene fordi straffesagen for denne person ikke var behandlet, før et eventuelt loft for tortgodtgørelsen var nået.

Med virkning fra den 1. juli 2022 vedtog Folketinget en ændring af erstatningsansvarslovens § 26¹⁵, sådan at det af § 26, stk. 3, fremgår, at man ved fastsættelsen af tortgodtgørelse skal vurdere alle digitale seksuelle krænkelser, der er begået uafhængigt af hinanden, selvstændigt. Dette medfører, at krænkelserne skal vurderes selvstændigt ved udmålingen af tortgodtgørelse, ligesom det er tilfældet ved individuelle fysiske krænkelser.

Formålet med lovændringen er at sikre, at forurettede i sager med digitale seksuelle krænkelser kan blive tilkendt tortgodtgørelse for alle krænkelser, som de er udsat for. Dette skyldes både hensynet til de forurettedes retsfølelse og et ønske om at ligestille fysiske og digitale seksuelle krænkelser i tortmæssig henseende.

Lovændringen medfører, at der ikke er en grænse for, hvor mange gange en forurettet kan blive tilkendt tortgodtgørelse i det samme sagskompleks, idet alle skadevoldere skal udrede tortgodtgørelse for retsstridige krænkelser uden hensyn til, hvor meget der i øvrigt er blevet tilkendt den forurettede.

Hermed sikres, at der ikke er skadevoldere, som kan undgå at betale tortgodtgørelse, alene fordi deres straffesag først bliver behandlet, efter et eventuelt loft for tortgodtgørelse er nået.

Samtidig tilføjes det i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, at der ved fastsættelsen af tortgodtgørelsen kan lægges vægt på, at krænkelserne er en digital seksuel krænkelse. Med udtrykket "digitale seksuelle krænkelser" forstås i bestemmelsens forstand bl.a. deling eller offentliggørelse af nøgenbilleder eller andet materiale af seksuel karakter, herunder billeder, videoer eller lydspor, som sker via internettet eller andre digitale medier uden samtykke fra den eller de personer, der optræder på materialet.

Med lovændringen tilsigtede man samtidig ifølge forarbejderne at fastlægge et udgangspunkt for niveauet for tortgodtgørelse i sager om digitale seksuelle krænkelser.

¹⁵ Lov nr. 894 af 21-06-2022 om ændring af lov om erstatningsansvar.

Niveauet for tortgodtgørelsen forudsættes herefter at være i størrelsesordenen 5.000 kr. til 30.000 kr. Det fremgår af forarbejderne, at de nævnte beløb er i 2021-niveau, og at domstolene ved udmåling af tortgodtgørelse forudsættes at tage hensyn til den almindelige lønudvikling, således at godtgørelsesniveauerne ikke stagnerer.

Godtgørelsen skal fortsat fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt

Ændringen gælder for lovovertrædelser begået fra den 1. juli 2022.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes følgende:

N.j.nr. 21-520-11290 Skadevolder blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 232 og § 264 d, stk. 2, jf. stk. 1, ved at have optaget og delt 58 videoer og et antal billeder af ansøger af seksuel karakter, hvor ansøger i nogle tilfælde kunne genkendes. Materialet blev over en længere periode delt på en hjemmeside, hvor adskillige personer kunne tilgå dem.

Nævnet tilkendte ansøger 15.000 kr. i godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2. Nævnet lagde ved udmålingen vægt på omfanget og karakteren af materialet, herunder at materialet blev delt på en hjemmeside, hvor en omfattende personkreds havde adgang til det. Nævnet lagde endvidere vægt på den lange tidsmæssige udstrækning på 7,5 måned, hvor materialet var blevet delt.

N.j.nr. 21-520-10955 Ansøger blev bekendt med, at der var delt en række billeder af hende på flere pornohjemmesider. Der var på hjemmesiderne delt ét billede, hvor ansøgers ansigt var manipuleret ind på en anden persons nøgne krop. De øvrige billeder af ansøger var ikke af pornografisk karakter. Ansøgers brugernavn til Instagram var desuden delt sammen med billederne. Politiet standsede efterforskningen, da skadevolderen ikke kunne findes. Ansøger ansøgte herefter nævnet om 40.000 kr. i tortgodtgørelse.

Nævnet fandt, at sagen var omfattet af offererstatningsloven, da det ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne fastslås, at de strafbare handlinger ikke var foretaget i Danmark. Nævnet tilkendte herefter ansøger 10.000 kr. i tortgodtgørelse. Nævnet lagde ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse vægt på, at ansøger havde fået delt ét fotomanipuleret billede af pornografisk karakter, at ansøger herudover havde fået delt øvrige billeder af ikke pornografisk karakter, samt at ansøger havde fået delt sit brugernavn til Instagram på flere hjemmesider. Nævnet lagde endvidere vægt på omfanget af delingerne og karakteren af det fotomanipulerede billede.

8.28.4 Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 4 – krænkelsegodtgørelse

Bestemmelsen om krænkelsegodtgørelse findes i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 4¹⁶. Efter denne bestemmelse skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en anden, i tilfælde, hvor der ikke er lidt tort, jf. § 26, stk. 1, dog betale den forurettede en godtgørelse, såfremt krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret et særligt groft angreb mod en andens person eller frihed. Med virkning fra den 1. juli 2022 blev bestemmelsen om krænkelsegodtgørelse ændret¹⁷, således at den også gælder ved særligt grove krænkelse mod en andens fred eller ære. Ved lovændringen blev området for krænkelsegodtgørelse udvidet, således at bestemmelsen både omfatter grove angreb på en anden person eller dennes frihed og grove krænkelse af en andens fred eller ære.

Bestemmelsen er efter lovændringen fortsat tiltænkt et snævert anvendelsesområde. Krænkelsegodtgørelse ydes således i de grænsetilfælde, hvor der ikke ydes godtgørelse for tort, men hvor forbrydelsen desuagtet er af en sådan karakter, at den generelt set er egnet til at skabe meget betydelig angst og længerevarende psykiske belastninger for offeret eller har medført en grov krænkelse mod en andens fred eller ære.

Kravet om forholdets grovhed kræver som udgangspunkt, at forholdet er sket ved et *forsætligt særligt groft angreb*, der har medført eller været egnet til at medføre *alvorlig utryghed og angst hos offeret*. Ved vold er det en forudsætning, at *der er anvendt våben*, eller at der har været tale om vold *gennem længere tid*. Kravet om forbrydelsens grovhed indebærer endvidere, at forholdet også ved strafudmålingen skal betragtes som værende af grovere karakter. Det er således tillige en forudsætning, at forbrydelsen skal kunne medføre fængsel i omtrent 1 år eller derover. Det vil normalt også være en forudsætning, at volden har medført alvorlige skader. Dette fortolkes i nævnets praksis som skader, der har medført et varigt mén på mindst 5 pct., eller en sygeperiode på 3 måneder eller derover.

Ved krænkelse af en persons fred eller ære er det også en betingelse, at forholdet er begået ved en forbrydelse, uden at der dog stilles krav om straf af en bestemt minimumslængde. Kerneområdet vil være straffelovsovertrædelser i form af uberettiget adgang til datasystemer, brud på brevhemmeligheden og aflytning, husfredskrænkelser, uberettiget fotografering af personer på et ikke frit tilgængeligt sted, uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold samt ærekrænkelser. Ved vurderingen af, hvorvidt der er tale om særligt grove krænkelse af en andens fred eller ære, vil det bl.a. kunne tillægges vægt, om krænkelsen er begået for vindings skyld. Der vil endvidere kunne lægges vægt på karakteren af eksempelvis den overvågning, der har fundet sted, herunder hvorvidt der er tale om særligt private forhold, ligesom omfanget af krænkelsen kan tillægges vægt, f.eks. om overvågningen har været langvarig eller konstant.

¹⁶ Ændret ved lov nr. 894 af 21-06-2022 om ændring af lov om erstatningsansvar.

¹⁷ Lov nr. 895 af 21-06-2022 om ændring af lov om erstatningsansvar og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Udvidelsen af anvendelsesområdet for tilkendelse af krænkelsegodtgørelse vil efter nævnets opfattelse som udgangspunkt ikke få betydning for behandlingen af sager efter offererstatningsloven, idet nævnet som udgangspunkt ikke tilkender godtgørelse for tort ved lovovertrædelser, der alene har medført freds- og ærekrænkelser, jf. offererstatningslovens § 1, stk. 1.

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 4 (tidligere stk. 3) er nærmere omtalt i nævnets årsberetning for 2007, pkt. 7.17.

8.29 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 26 A – GODTGØRELSE TIL EFTERLADTE

Godtgørelse til efterladte i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 a er alene relevant ved dødsfald, der er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed. Bestemmelsen vil derfor typisk finde anvendelse i tilfælde, hvor dødsfaldet er forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 237 (manddrab), § 246 (grov vold med døden til følge) eller § 252 (forsætlig fareforvoldelse).

Er dødsfaldet forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 237, er udgangspunktet, at der skal betales godtgørelse. Er døden derimod forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 246 eller § 252, afhænger det af en konkret vurdering af karakteren af tiltaltes handling og den lidelse eller krænkelse, som derved er påført de efterlevende, om der skal betales godtgørelse. Der kan i den forbindelse lægges vægt på, om dødsfaldet er forvoldt på en særlig brutal eller krænkende måde, om afdøde har været udsat for omfattende vold eller seksuelle krænkelser inden døden, eller om døden er forvoldt på en særlig pinefuld måde. Det kan også indgå i vurderingen, hvor "tæt" de efterladte har været på begivenhederne. Har et barn f.eks. været til stede i forbindelse med drabet på en af sine forældre, kan dette i sig selv tale for tilkendelse af godtgørelse eller en forhøjelse af denne.

Udgangspunktet for godtgørelsens størrelse ved forsætligt drab er 100.000 kr. Det er dog ikke udelukket i helt ekstraordinære tilfælde at tilkende en højere godtgørelse. Ved dødsfald som følge af grov uagtsomhed kan godtgørelsen fastsættes til et mindre beløb, idet det dog i lovens forarbejder forudsættes, at der ikke tilkendes helt bagatelagte beløb.

For skader sket før den 1. marts 2021 kunne godtgørelsen alene udbetales til personer, der stod afdøde særligt nært. Det vil som udgangspunkt sige afdødes efterladte ægtefælle eller samlever, mindreårige børn, herunder også ufødte børn, og, hvis afdøde var mindreårig, afdødes forældre.

Ved mindreårige børn vil det som udgangspunkt være uden betydning, om barnet rent faktisk boede sammen med afdøde, og om barnet selv er i stand til at forstå de særlige omstændigheder omkring dødsfaldet, der begrunder godtgørelsen. Er der tale om mindreårige børn, som havde nået en vis alder, da dødsfaldet indtrådte, kræves dog efter praksis en vis kontakt mellem afdøde og den efterladte. Hjemmeboende voksne børn vil som udgangspunkt også være omfattet af bestemmelsen.

Efter omstændighederne er også andre end ægtefælle, samlever, børn eller forældre omfattet af bestemmelsen i § 26 a. Dette forudsætter dog, at der har været et sådant

særligt forhold mellem den pågældende og afdøde, at der må antages at være tale om en tilsvarende særlig følelsesmæssig belastning som følge af dødsfaldet. Det kan f.eks. være søskende, der som voksne i mange år har haft fælles bolig og husholdning med afdøde.

Erstatningsansvarslovens § 26 a blev ændret ved lov nr. 290 af 27. februar 2021, hvorved den berettigede personkreds blev udvidet til efterlevende, der havde en særlig nær tilknytning til den afdøde. Dette medfører, at der herefter kan tilkendes godtgørelse til voksne, udeboende børn (uanset deres alder), forældre til voksne, udeboende børn (ligeledes uden hensyn til børnenes alder) samt samboende søskende.

Ændringsloven trådte i kraft den 1. marts 2021 og har virkning for skader, der indtræder efter den 1. marts 2021.

Fra nævnets praksis i 2022 kan nævnes:

N.j.nr. 21-520-11593 Ansøgers far blev skudt på gaden af en ukendt skadevolder og afgik ved døden som følge heraf. Ansøger var på drabstidspunktet ufødt, og blev først født en måned efter drabet. Som dokumentation var fremsendt dom i faderskabssagen, hvoraf det fremgik, at det ved rets-genetiske undersøgelser var fastslået, at det var afdøde, der var far til ansøger.

Ansøger søgte om blandt andet godtgørelse til efterladte i henhold til erstatningsansvarslovens § 26 a. Nævnet tilkendte ansøger 100.000 kr. i efterladtegodtgørelse.

N.j.nr. 21-520-11027, 21-520-11031 og 21-520-10684 Skadevolder havde over en periode på to måneder udsat de tre ansøgers mor for vold, hvilket medførte, at moderen afgik ved døden. Skadevolder havde i vidt omfang tvunget ansøgerne, der var mindreårige, til at overvære volden. Skadevolder havde tillige udøvet vold over for hver af de tre ansøgere selv. Ansøgerne havde blandt andet søgt om efterladtegodtgørelse.

Nævnet besluttede at tilkende de tre ansøgere hver 120.000 kr. i efterladtegodtgørelse. Nævnet fraveg således udgangspunktet på 100.000 kr. grundet sagens karakter og omfanget af den vold, ansøgerne var blevet tvunget til at overvære. Nævnet besluttede endvidere at anse ansøgerne for indirekte skadelidte i forhold til drabet på moderen, da de havde været meget tæt på begivenhedernes centrum, og ansøgerne var herefter erstatningsberettigede i større omfang, end hvad der følger af offererstatningslovens § 2.

Bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 26 a er nærmere omtalt i årsberetningen for 2003, pkt. 7.13, og årsberetningen for 2004, pkt. 7.14.

BILAG 1 – OVERSIGT OVER FOREKOMSTEN AF DE ENKELTE STRAFFELOVS-OVERTRÆDELSER I 2020-2022¹⁸

	2022	2021	2020
Strfl. §§ 119-121	209	264	204
Strfl. § 123	4	3	5
Strfl. § 180	1	3	2
Strfl. § 210	4	4	5
Strfl. § 215	0	4	n/a
Strfl. §§ 216-217	210	291	228
Strfl. § 218-221	3	2	1
Strfl. §§ 222-223 a	24	37	31
Strfl. § 224	1	5	5
Strfl. § 225	28	35	19
Strfl. § 226	0	0	1
Strfl. § 232	1.078	640	421
Strfl. § 235	24	97	434
Strfl. § 237	37	34	26
Strfl. § 237, jf. § 21	47	63	67
Strfl. § 241	7	7	6
Strfl. § 243	7	1	n/a
Strfl. § 244	439	668	730
Strfl. § 245	298	422	403
Strfl. § 246	4	7	13
Strfl. § 249	11	10	7
Strfl. § 252	10	14	7
Strfl. §§ 260-261	27	29	18
Strfl. § 262a	1	2	0

¹⁸ Der har ikke forud for 2021 været foretaget registreringer på §§ 215 og 243.

Strfl. § 264	30	24	32
Strfl. § 266	34	38	35
Strfl. § 276, § 291, § 293	9	11	8
Strfl. § 279	12	5	5
Strfl. § 281	9	10	12
Strfl. § 288	97	97	129
Strfl. i øvrigt	1	0	4
Andet	0	0	0
I alt	2.666	2.827	2.858

BILAG 2 – OVERSIGT OVER TILKENDTE ERSTATNINGER MV. I 2020-2022 FORDT PÅ ERSTATNINGSPOSTER

	2022	2021	2020
Svie og smerte	12.333.491	15.489.509	25.988.195
Helbredelsesudgifter	339.872	408.912	480.601
Tandbehandling	499.235	512.011	578.963
Personlige ejendele	385.600	275.439	569.470
Mistede kontanter	31.470	12.250	20.100
Tingsskade	0	0	17.649
Forlængelse af uddannelse/ tab af skoleår	365.000	182.500	740.000
Transportudgifter	54.739	60.151	80.582
Tabt arbejdsfortjeneste	48.391.919	59.087.613	71.416.304
Begravelsesudgifter	977.475	208.977	283.245
Overgangsbeløb	525.000	177.000	673.000
Tort	18.328.500	13.676.150	15.324.410
Krænkelsergodtgørelse	505.000	770.000	650.000

Godtgørelse til efterladte	3.840.000	75.000	2.494.180
Lægeerklæring, betalt af ansøger/advokat	44.607	55.617	77.789
Varigt mén	24.684.248	39.914.867	45.180.610
Erhvervsevnetabserstatning	138.792.073	144.558.213	112.005.351
Varige helbredelsesudgifter	48.936	45.463	160.650
Tab af forsørger, ægtefælle	2.059.800	3.166.272	3.850.990
Tab af forsørger, børn	4.022.259	536.036	2.581.660
Advokatudgifter	6.020.468	7.222.161	6.255.131
Andet	0	254	48.107
I alt	262.275.446	286.434.396	289.476.986

Administrative udgifter i 2020-2022:

	2022	2021	2020
Gebyr til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring	29.620	87.740	293.380
Gebyr til Patienterstatningen	3.543.750	4.608.750	2.650.000
Tandlægekonsulenter	34.640	24.604	67.019
Lægekonsulenter	0	0	6.925
Erklæringer betalt af nævnet	1.897.828	1.436.665	3.316.013
Andet	350.784	344.920	0
I alt	5.856.623	6.502.678	6.333.337

Udbetalt i alt i 2022-2020:

	2022	2021	2020
Tilkendte erstatninger og godtgørelser	262.275.446	286.434.396	289.476.986
Administrative udgifter	5.856.623	6.502.678	6.333.337
I alt	268.132.069	292.937.074	295.810.323

BILAG 3 – OPLYSNINGER OM TILKENDELSER OG AFSLAG

Erstatningsnævnet har i 2022 truffet 6.913 afgørelser, jf. pkt. 5.

Nævnet har i ca. 52 pct. af de trufne afgørelser imødekommet en ansøgning eller genoptaget en tidligere afgørelse og tilkendt (yderligere) erstatning, mens nævnet i ca. 36 pct. af nævnets afgørelser har meddelt afslag på erstatning.

Ca. 2,5 pct. af årets afgørelser har vedrørt aktindsigt i verserende sager eller sager, hvor nævnet har besluttet at henlægge en erstatningssag, f.eks. fordi ansøger har oplyst, at han eller hun ikke ønsker videre foretaget i sagen.

De resterende ca. 8,5 pct., hvor nævnet hverken har imødekommet eller afslået et fremsat erstatningskrav, drejer sig blandt andet om tilfælde, hvor nævnet ikke har kunnet tage stilling til kravet på det foreliggende grundlag, og hvor nævnet derfor har afsluttet sagen med tilsagn om genoptagelse ved indsendelse af dokumentation eller lignende for kravet.

Fordelingen af afgørelsestyper kan illustreres ved nedenstående figur:

